Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Hermogenous Techn? rh?torik? teleiotat?

https://hdl.handle.net/1874/456671

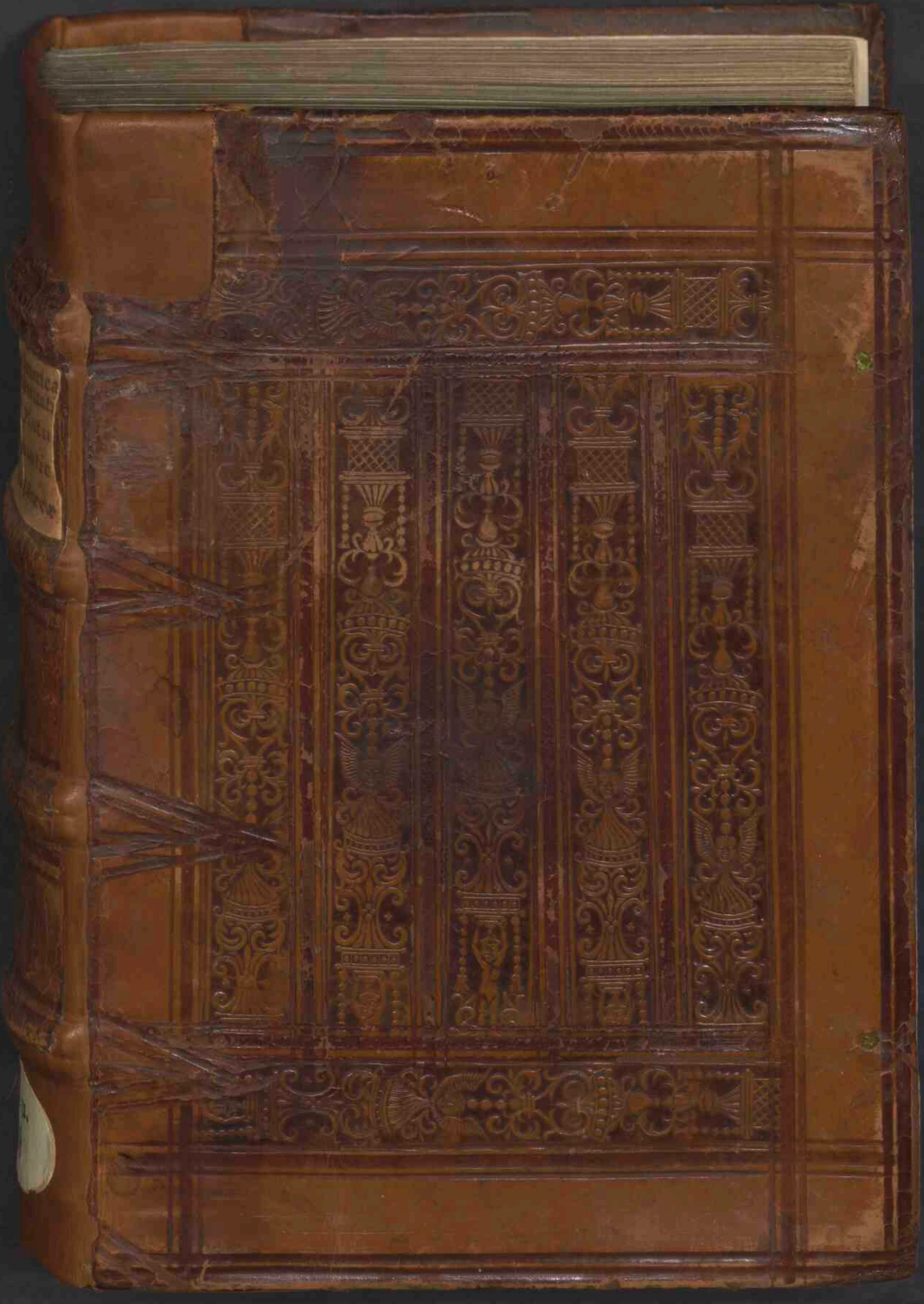

Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
http://repertorium.library.uu.nl/node/2732

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- **de rug van het boek**
- **de kopsnede**
- **de frontsnede**
- **de staartsnede**
- **het achterplat**

This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)

More information on this collection is available at:
http://repertorium.library.uu.nl/node/2732

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- **the spine**
- **the head edge**
- **the fore edge**
- **the bottom edge**
- **the back board**

RMOGENIS ars Rhetorica
idem de methodo Gravitati
RISTOPHANIS Plutus
ORPHEI Argonautic
ORIBASI Summa Ling. Græcæ

W. qu.
79

90

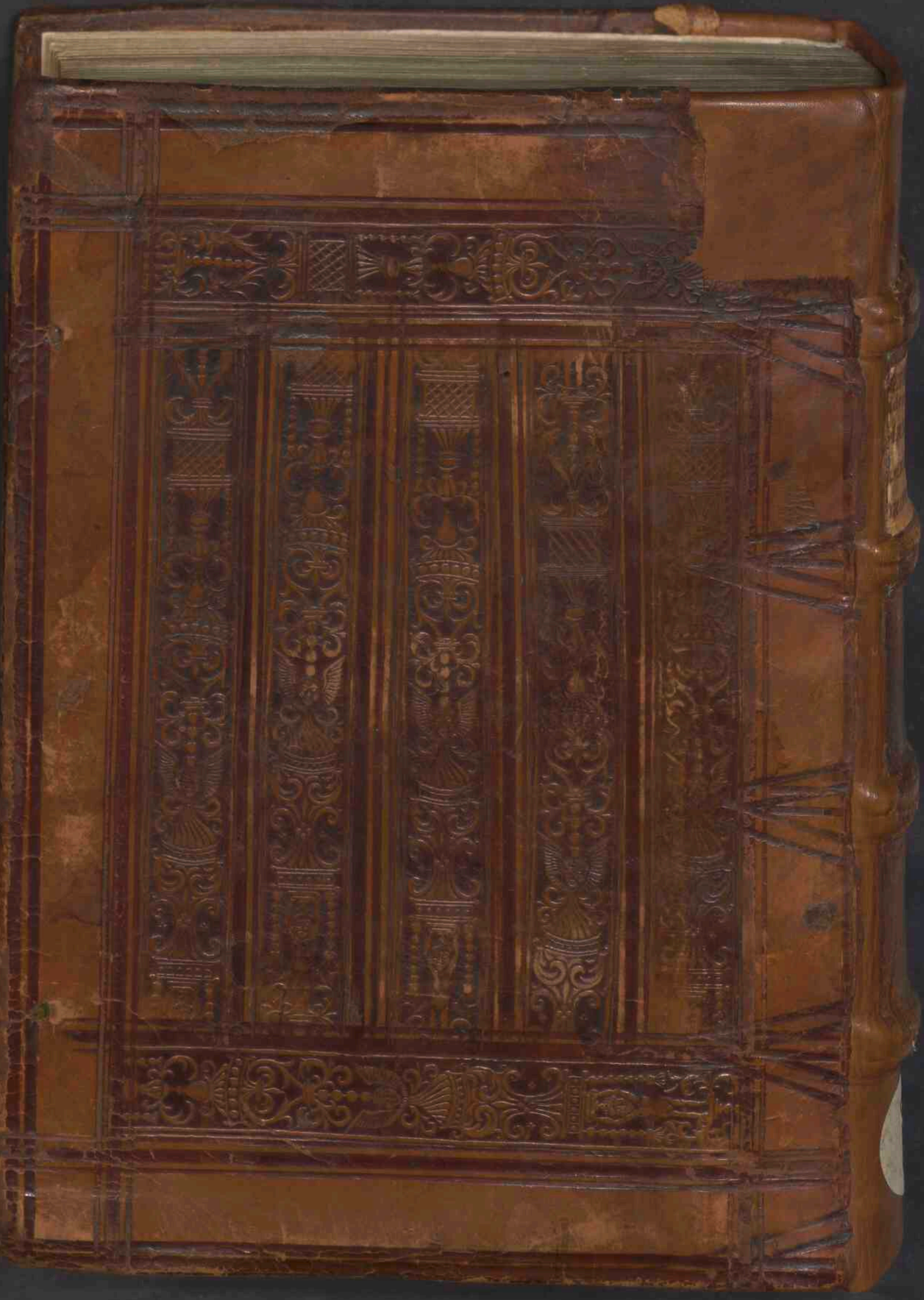

2 30. g

79

Litterae Graecae

W Quarto nº. 79.

Gerestaureerd 21-9-2001

N 122. C.

... sup[er] ... montium

ne fundata est sup[er] firmã

V. Hec est domus dñi R.

Vota mea domino re

in atriis domus do

ps. Credidi pp[ter] an. In dom

letantes ibimus ps. Letat

an. Benefac dñe bonis

corde ps. Qui cõfido an. D

dñe servabis nos ĩ vani

lauit oculi mei ps. Qui cõfi dñ

Quoniã cõfortavit seras

tarum tuar[um] ps. Laud R.

Domus mea domu

tiis vocabitur d

aīn eius qm̄niā opatus
omū ℟ Cūme firem· Aū
iānus paganus existeret
substanciā paupibz īuent9
huestire nlla ℣ cū ivocarē
diebz traiani impato ℟
erat magister militū placi
noīe vir potens ⁊ ditissi
valde· Et in cūctis pspere
us ℣ Si eēt dux militū
rbaroꝝ triumphator ⁊ ipsoꝝ
llator erat· Et in cunctis ℟
iānus exthecimur) ī vita
uuet simulqꝫ cū dignitatibz

ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ

ΤΕΧΝΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΤΕΛΕΙΟΤΑΤΗ.

HERMOGENIS

ARS RHETORICA ABSOLUTISSIMA.

Ex Donatione Hub. à Buerkel.

PARISIIS
EXCUDEBAT CHRISTIANUS
Wechelus sub scuto Basiliensi in uico
Iacobæo anno
1530.

ACADEMIA

ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ ΤΕΧΝΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ.

Πολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων, ἃ τὴν ῥητορικὴν συνίστησι καὶ τέχνην ποιεῖ, καταληφθέντα τε ἐξ ἀρχῆς δηλαδὴ, καὶ συγγυμνασθέντα τῷ χρόνῳ, σαφῆ τε τὴν ὠφέλειαν παρεχόμενα τῷ βίῳ, κἂν ταῖς βουλαῖς, κἂν τοῖς δικαστηρίοις, καὶ πανταχοῦ, μέγιστον εἶναί μοι δοκεῖ τὸ περὶ διαιρέσεως αὐτῶν καὶ ἀποδείξεως, λέγω δὴ οὐ τῆς ἀπὸ τῶν γενῶν εἰς εἴδη, καὶ ἀπὸ τῶν ὅλων εἰς μέρη (μικρὸν μὲν γὰρ οὐδὲ τοῦτο μέρος ῥητορικῆς, ἀλλ' οὐ περὶ τούτων νυνὶ) περὶ δὲ τῆς τῶν πολιτικῶν ζητημάτων διαιρέσεως εἰς τὰ λεγόμενα κεφάλαια, ὁ λόγος γινέσθω. ἔστι δὲ ὁ αὐτὸς σχεδὸν τῷ περὶ εὑρέσεως, πλὴν ὅσον οὐ πάντα ἔχει τὰ περὶ εὑρέσεως. καὶ πρῶτόν γε ὅ, τι ἐστὶ πολιτικὸν ζήτημα, ῥητέον. ἔστι τοίνυν ἀμφισβήτησις λογικὴ ἐπὶ μέρους, ἐκ τῶν παρ' ἑκάστοις κειμένων νόμων, ἢ ἐθῶν περὶ τοῦ νομισθέντος δικαίου, ἢ τοῦ καλοῦ, ἢ τοῦ συμφέροντος, ἢ καὶ πάντων ἅμα, ἢ τινῶν. τὸ γὰρ ὡς ἀληθῶς τε καὶ καθόλου καλὸν, ἢ συμφέρον, ἢ τὰ τοιαῦτα ζητεῖν, οὐ ῥητορικῆς, τὴν δὲ ἀμφισβήτησιν ταύτην ἀνάγκη περί τε πρόσωπα γίνεσθαι καὶ πράγματα, ὧν πλείστη δήπου διαφορὰ, ἣν τοῖς ἐπιγνοῦσι ῥᾴδιον ἤδη τὰς διαιρέσεις συνιδεῖν, τὰς εἰς τὰ κεφάλαια τῶν ζητημάτων, καὶ ὅσα ὅλως διαιρεῖσθαι δύναται. τῶν οὖν προσώπων, τὰ μὲν ἔστιν οἷα καὶ δύναται ἐξετάζεσθαι, τὰ δὲ οὔ, τόπον δὲ ἄλλως ἐπέχει προσώπου. τῶν δὲ αὖ ἐξεταζομένων ἰσχυροτάτην μὲν ἔχει δύ-

ναμιν, τὰ ὡρισμένα καὶ κύρια, οἷον ὁ Περικλῆς, ὁ Δημοσθένης, καὶ τὰ τοιαῦτα. Δευτέραν δὲ τὰ πρός τι, οἷον πατήρ, υἱός, δοῦλος, δεσπότης. τρίτην τὰ διαβεβλημένα, οἷον ἄσωτοι, μοιχοί, κόλακες. τετάρτην τὰ ἠθικά, οἷον γεωργοί, λίχνοι, καὶ τὰ ὅμοια. πέμπτην δὲ τὰ κατὰ συμπλοκὴν δύο προσηγοριῶν, οἷον νέος πλούσιος. τούτων γὰρ ἑκάτερον ἰδίᾳ μὲν σμικρόν, ἢ οὐδὲν ἰσχύει· συμπλακέντα δὲ εἰς ἓν ἄμφω, δύναται κρίσιν ἀναδέξασθαι. ἕκτην τὰ κατὰ συμπλοκὴν προσώπου καὶ πράγματος, οἷον μειράκιον καλλωπιζόμενον φεύγει πορνείας. ἑβδόμην δὲ τὰ ἁπλᾶ προσηγορικά, οἷον στρατηγός, ῥήτωρ. ταυτὶ δὲ δῆλον μὲν ὡς καὶ καθ' ἓν ἐμπίπτει τοῖς ζητήμασι, καὶ κατὰ πλείονα· αὐτίκα ὁ Δημοσθένης καὶ πατὴρ ἦν δήπου, καὶ ῥήτωρ, καὶ πρεσβευτής, ἤδη δὲ καὶ στρατιώτης. ὅθεν καὶ μείζονα ἔχει δύναμιν τὰ ὡρισμένα καὶ κύρια. ἀλλὰ δεῖ περὶ ἑκάστου τῆς δυνάμεως ἰδίᾳ γνόντα χρῆσθαι, ὡς ἂν ὁ καιρὸς διδῷ. τὰ μὲν οὖν ἐξεταζόμενα τῶν προσώπων ταῦτα. καὶ δεῖ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς ἀκολουθοῦντα τόποις, χρῆσθαι τοῖς ἐμπίπτουσι. οὐκ ἐπιδέχεται δὲ ἐξέτασιν τά τε ἀόριστα, οἷον τό, τίς, καὶ τὰ ἰσάζοντα δι' ὅλου, οἷον δύο νέοι πλούσιοι εἰ ἐπὶ τῷ κρίνοιεν ἀλλήλους. ὃ γὰρ ἄν τις εἴποι κατὰ τοῦ ἑτέρου, ἔσται τοῦτο καὶ κατὰ τοῦ ἑτέρου. Ὥσπερ δὲ τῶν προσώπων, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων ἐστὶ διαφορά, καὶ ἰσχυροτάτη. μὲν ἐξέτασιν ἐπιδέχεται ταῦτα, ἐφ' οἷς τις αὐτὸς ὡς ποιήσας κρίνεται, ὡς ὁ θάπτων τὸ νεοσφαγὲς σῶμα ἐν ἐρημίας, καὶ φωραθείς, καὶ φόνου φεύγων. Δευτέραν δὲ ὅταν ἑτέρου πράξαντος ἄντικρυς εἰς αὐτὸν ἀναφέρηται τὸ κρινόμενον, οἷον, τρισαριστέως εἰκόνα ἔστησαν οἱ πολέμιοι, καὶ προδοσίας κρίνεται. τρίτην δὲ μεταξὺ τούτων ἐστίν, οἷον, ἔγραψεν ὁ Περικλῆς εἰς

Δέον

δέον ἀνηλωκέναι πεντήκοντα τάλαντα, καὶ ἀρχίδαμος δώ-
ρων φεύγει. τὸ γὰρ τῶν πεντήκοντα ταλάντων ἀναφέρεται
μὲν ἄντικρυς εἰς αὐτὸν οὐδαμῶς, διὰ δὲ τὰ ἄλλα καὶ τοῦτο
ἐνδέχεται ἐξετασθῆναι, ὡς ἀναφερόμενον. ἀπέοικε δὲ οὐδὲν
τοῦ ζητήματος τούτου καὶ ὁ ἄσωτος, ὁ ἐπὶ τῷ πατρὶ ἀ-
φανεῖ γενομένῳ φόνου φεύγων. καὶ οὐκ ἀγνοῶ γε ὡς ἐφήδησάν
τινες μὴ εἶναι ἐνταῦθα τὸ πρᾶγμα κρινόμενον· θαυμάζω δὲ εἰ μὴ
κρινομένου πράγματος αἰτίαν τις ἀποδώσει, καὶ τὸ λεγό-
μενον χρῶμα. ἀπολογήσεται δ' οἶμαι ὁ ἄσωτος, καὶ ἐρεῖ τι.
πρᾶγμα δὲ οὐ κρίνεται κατά γε ἐμὲ τὸ ἐξισάζον μόνον. οἷον,
πένης καὶ πλούσιος ἑκάτεροι ὡραίας ἔχοντες γυναῖκας κατὰ ταυ-
τὸν ἄμφω πεφωράκασι ἀλλήλους ἐξιόντας ἐκ τῶν ἀλλήλων
οἰκιῶν, καὶ μοιχείας ἀλλήλοις ἀντεγκαλοῦσι. ἐνταῦθα γὰρ
τὰ μὲν πρόσωπα διαλλάττοντα ἐνδέχεται ἐξέτασι, τὰ πρά-
γματα δὲ οὔ, διὰ τὸ ἰσάζειν. μετὰ ταῦτα τοίνυν δεῖ ἐξ αὐ-
τῶν ἐπιγνῶναι τά τε συνεστῶτα καὶ διαιρεῖσθαι δυνάμενα τῶν
ζητημάτων, καὶ ὅσα μὴ συνέστηκε. τὰ μὲν γὰρ ἤτοι ἄμφω καὶ
πρόσωπον ἔχοντα, καὶ πρᾶγμα κρινόμενον, ἢ τὸ ἕτερόν γε πάν-
τως, καὶ τοὺς ἐξ ἑκατέρου μέρους λόγους σὺν τῷ πιθανῷ δια-
φόρους τε καὶ ταῖς πίστεσι ἰσχυρούς, ἔτι τε ὅπερ δεῖ παρὰ τοῖς δι-
κασταῖς, τὸ περὶ κρίσεως ἀφανὲς καὶ μὴ προειλημμένον τῇ κρίσει,
δυνάμενόν τε πέρας λαβεῖν συνέστηκε, τὰ δ' οὐτινοσοῦν τούτων
ἐνδεᾶ, ἀσύστατά εἰσι. εἰρήσεται δὲ καὶ κατ' εἶδος· καὶ πρῶτόν
γε ἀσυστάτων εἶδος τὸ μονομερές, ᾧ τὰ τῶν λόγων μὴ ἑκα-
τέρωθεν ἰσχυρά. οἷον πορνοβοσκὸς δέκα νέους κωμάζοντας ἐπὶ
τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ὄρυγμα ποιήσας ὑποδεξάμενος ἀπέκτεινε,
καὶ φεύγει φόνου. δεύτερον, τὸ ἰσάζον ὅλον, οἷον δύο νέοι

πλούσιοι ὡραίας ἔχοντες γυναῖκας, κατὰ ταυτὸν ἄμφω πεφωράκασιν ἀλλήλους ἐξιόντας ἀπὸ τῶν ἀλλήλων οἰκιῶν, καὶ μοιχείας ἀλλήλοις ἀντεγκαλοῦσι. τρίτον τὸ κατὰ τὸ ἀντίστροφον. οἷον, ἀπῄτει τις δάνειον καὶ τόκους, ὁ δὲ παρακαταθήκην φάσκων ἔχειν οὐκ ὀφείλειν ἔλεγε τόκους. μεταξὺ πεποίηται χρεῶν ἀποκοπὰς ὁ δῆμος, καὶ ὁ μὲν ὡς παρακαταθήκην ἀπῄτει, ὁ δὲ ὡς χρέος οὐκ ὀφείλειν ἔτι φησίν. ἐνταῦθα δὲ οὔτε διάφορα οὔτε ἰσχυρὰ τὰ τῶν πίστεων αὐτοῖς. περιτρέπεται γὰρ τοῖς ἑαυτῶν ἄμφω γινόμενοι λόγοις. τέταρτον κατὰ τὸ ἄπορον, οὗ μὴ ἔστι λύσιν λαβεῖν μηδὲ πέρας. οἷον, ἀλέξανδρος ὄναρ εἶδεν ὀνείροις μὴ πιστεύειν, καὶ βουλεύεται. ὅ,τι γὰρ ἂν συμβουλεύοι τις ἐνταῦθα, τὸ ἐναντίον αὐτῷ παρανοῖ. πέμπτον κατὰ τὸ ἀπίθανον. οἷον εἰ σωκράτην τις πλάττοι πορνοβοσκοῦντα, ἢ ἀριστείδην ἀδικοῦντα. ἕκτον κατὰ τὸ ἀδύνατον. οἷον εἰ σιφνίους ἢ μαρωνείτας λέγοι τις περὶ ἀρχῆς τῶν ἑλλήνων βουλεύεσθαι, ἢ τὸν πύθιον ψεύδεσθαι. ἕβδομον κατὰ τὸ ἄδοξον. οἷον, ἐκμισθώσας τις τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τὸν μισθὸν οὐκ ἀπολαμβάνων δικάζεται τῷ μισθωσαμένῳ. ὄγδοον κατὰ τὸ ἀπερίστατον. οἷον, ἀποκηρύττει τις τὸν υἱὸν ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ. ταῦτα δὲ οὐκ ἂν εἴη ζητήματα. παρὰ δὲ ταῦτα εἴδη, ἔστι ἕτερα ἐγγὺς μὲν ἀσυστάτων, μελετώμενα δὲ ὅμως· πρῶτον μὲν τὸ ἑτερορρεπές. οἷον καταφυγόντος κριτίου ἐπὶ τὰς ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος εἰκόνας, βουλεύονται ἀθηναῖοι, εἰ δεῖ ἀποσπᾶν. τουτὶ γὰρ μονομερὲς μὲν οὐκ ἔστιν, ἑτερορρεπὲς δέ. δεύτερον τὸ κακόπλαστον. οἷον μετὰ τὴν νικίου ὑποστολὴν γράφει τις κλέωνα στρατηγεῖν. ἢ πάλιν πρόκειται μαρδονίῳ ἀναχωρήσαντι μετὰ τὴν ἧτταν ἀπολογία παρὰ βασιλεῖ. ἡ πλάσις γάρ, ἡμάρτηται παραπλησίως ἐπ' ἀμφοῖν, ἐπεὶ τεθνᾶσί γε δήπου κλέων τε πρὸ τῶν σικελικῶν

λικῶν, καὶ μηδόνιος πρὶν ἢ ἐπανελθεῖν τοὺς διαφυγόντας τῶν Περσῶν. ἔστι δὲ ἐν τούτοις καὶ τὸ προειλημμένον τῇ κρίσει. οἷον, μηδενὸς ἐπιγνῶναι δυναμένου τὴν ἄναδον, τῆς ἐπὶ τὸν τύραννον, ἔδειξε γυνή τις τῷ ἑαυτῆς ἀνδρί· ὁ δὲ ἀνελθὼν ἀπέκτεινεν ἐκεῖνον, καὶ μοιχείας αὐτῇ ἐγκαλεῖ. θαυμάζω γὰρ εἴ τις αὐτῆς καταψηφιεῖται, κἂν ἐλεγχθῇ μεμοιχευμένη, δι' ἣν ὁ τύραννος ἀνῄρηται. τάχα δὲ ἂν καὶ παρὰ ταῦτα εἴδη τινὰ εὑρεθείη ἄλλα τοιαῦτα. καὶ περὶ μὲν τῶν ἀσυστάτων τοσαῦτα. ἀλλὰ περί γε τῆς τῶν συνεστώτων διαιρέσεως ἤδη λεκτέον. εἴδους γὰρ ἕνεκα καὶ προβλημάτων καὶ τρόπου, περίεργον ἂν εἴη λέγειν ἐν τῷ παρόντι. τὰ μὲν γὰρ εἴδη καὶ τοὺς τρόπους διὰ τοῦτο μανθάνομεν δήπου, ἵνα ταῖς οἰκείαις ἰδέαις τῶν λόγων χρώμενοι, τὰ προβλήματα μελετῶμεν. οἷον δικανικῶς, τὸ δικανικόν· καὶ συμβουλευτικῶς, τὸ συμβουλευτικόν· καὶ πανηγυρικῶς, τὸ ἐπιδεικτικόν, καὶ ἕκαστον, ὡς προσήκει προσφόρως τοῖς ὑποκειμένοις. τοὺς δὲ μήπω περὶ ψιλῆς διαιρέσεως τῆς εἰς τὰ λεγόμενα κεφάλαια τῶν ζητημάτων ἐπεσκεμμένους, μηδὲ αὐτὸ τοῦτο δή, τὰς λεγομένας στάσεις τῶν προβλημάτων εἰδότας, ἀμήχανον δήπου τῶν προειρημένων τι καλῶς γινώσκειν. διδάσκειν οὖν πρό γε ἐκείνων τὸν περὶ ἰδεῶν λόγον, πάντη ἀνόητον. ἄλλως τε κἂν ἐπιχειρήσωμεν τι λέγειν νυνὶ περὶ αὐτῶν, πλείων ἂν ἡμῖν ὁ τοῦ παρέργου λόγος, ἢ ὁ τοῦ ἔργου γένοιτ' ἄν. πραγματείας γὰρ ἰδίας καὶ οὐ σμικρᾶς, εἰ μὴ τῆς μεγίστης καὶ τελεωτάτης δεῖται ὁ περί τε τῶν ἰδεῶν τοῦ λόγου καὶ τῆς χρήσεως αὐτῶν ἑκάστης λόγος. νῦν οὖν περὶ ἐκείνης τῆς διαιρέσεως λεκτέον, τῆς εἰς τὰ κεφάλαια.

διαιρέσει τοίνυν ὀρθῶς ὁ τήν τε διαφορὰν καὶ τὴν δύναμιν τῶν τε προσώπων, καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ ἔτι τὴν λεγομένην

στάσιν

στάσιν ἐπιγνῷς τοῦ ζητήματος, ὅθεν μὲν ἡ εἰρημένη στάσις εἴτε ἀπὸ τοῦ στασιάζειν τῶν ἀγωνιζομένων, εἴτε ὁθενοῦν ἑτέροις ἐξετάζειν, παρίημι· ὄνομα δὲ ἀφεὶς εἶναι τοῦτο κοινὸν ἢ τὸ συμβεβηκὸς τῶν ζητημάτων ἁπάντων, ὅπως τοῦτο ἐπιγνωσόμεθα, τὴν μέθοδον ἐνταυθοῖ προθεὶς, κινήσομαι τὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν κεφαλαίων ἀπὸ τοῦ στοχασμοῦ ἀναγκαίως, ὡς αὐτὸς δηλώσει. ἐφεξῆς δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων λελέξεται. ἡ δ' οὖν μέθοδός ἐστιν ἥδε.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ.

Παντὸς οὑτινοσοῦν προτεθέντος ζητήματος εἰ συνέστηκε, ἐπισκοπεῖν δεῖ τὸ κρινόμενον, εἰ ἀφανές ἐστιν ἢ φανερόν· κἂν μὲν ἀφανὲς ᾖ, στοχασμὸς ἔσται. ἔστι γὰρ στοχασμὸς ἀδήλου πράγματος ἔλεγχος οὐσιώδης, ἀπό τινος φανεροῦ σημείου, ἢ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ πρόσωπον ὑποψίας. οἷον πεφώραταί τις θάπτων νεοσφαγὲς σῶμα ἐπ' ἐρημίας, καὶ φόνου φεύγει. ἀπὸ γὰρ τοῦ θάπτειν φανεροῦ ὄντος, ἀφανές τι πρᾶγμα ζητοῦμεν οὐσιωδῶς, τὸ, τίς ὁ φονεύσας. ἂν δὲ ᾖ φανερὸν τὸ κρινόμενον, πάλιν ἐπισκεπτέον, εἰ τέλειόν ἐστιν ἢ ἀτελές. λέγω δὲ ἀτελὲς, οὗ προστεθέντος τινὸς ὡς λείποντος, ὄνομά τε εὐθὺς γίνεται καὶ οὐκ ἔτι ἔχει ζήτησιν οὐδεμίαν τὸ πρᾶγμα. ἂν γὰρ ᾖ τοιοῦτον, ὁρικὴν ποιεῖ τὴν στάσιν. ἔστι γὰρ στάσις ὁρικὴ, ὀνόματος ζήτησις περὶ πράγματος, οὗ τὸ μὲν πέπρακται, τὸ δὲ λείπει πρὸς αὐτοτέλειαν τοῦ ὀνόματος. οἷον ἐξ ἱεροῦ ἰδιωτικά τις ὑφείλετο χρήματα· νόμου κελεύοντος τὸν μὲν ἱερόσυλον τεθνάναι, τὸν δὲ κλέπτην διπλᾶ διδόναι, ὡς ἱερόσυλος ὑπάγεται, ὁ δὲ, κλέπτης εἶναι λέγει. ἐὰν γὰρ προστεθῇ τὸ, καὶ ἱερὰ εἶναι τὰ χρήματα, σαφὴς

γε οὗτος

γε οὗτος ἱερόσυλος, καὶ οὐκ ἔτι ἔχει τὸ πρᾶγμα ζήτησιν. ἂν μέντοι φανερὸν ᾖ τὸ τέλειον τὸ κρινόμενον, ἡ ζήτησις περὶ τὴν ποιότητα τοῦ πράγματος ἵσταται. οἷον εἰ δίκαιον, εἰ συμφέρον, εἰ ἔννομον, ἢ τι τῶν τούτοις ἐναντίων. καὶ ὄνομα μὲν γενικὸν τούτῳ, ποιότης. ἤτοι δὲ περὶ τι πρᾶγμα ἔχει τὴν ζήτησιν, ἢ περὶ ῥητόν. κἂν μὲν περὶ ῥητὸν, νομικὴν ποιεῖ τὴν στάσιν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. ἂν δὲ περὶ πρᾶγμα, λογικήν. διαιρήσεις δὲ καὶ τοῦτο δίχα. ἢ γὰρ περὶ μέλλοντος πράγματος ἔχει τὴν ζήτησιν, ἢ περί τινος ἤδη γεγονότος. κἂν μὲν περὶ μέλλοντος, ἔσται πραγματική. πραγματικὴ γάρ ἐστιν ἀμφισβήτησις περὶ πράγματος μέλλοντος, εἰ δεῖ γενέσθαι τόδε τι, ἢ μὴ γενέσθαι. δοῦναι ἢ μὴ δοῦναι. οἷον, βουλεύονται ἀθηναῖοι, εἰ χρὴ θάπτειν τοὺς ἐν μαραθῶνι πεσόντας τῶν βαρβάρων. ἂν μέντοι πεπραγμένον ᾖ περὶ οὗ ἡ κρίσις ἤδη, κοινὸν μὲν ὄνομα τούτῳ δικαιολογία, ὥσπερ ἐκείνῳ ποιότης. πάλιν δὲ αὖ καὶ τοῦτο διαιρήσεις δίχα. ἢ γὰρ ἐρεῖ τι πεποιηκέναι, ὡς ἀδίκημα ὁ φεύγων καὶ κατά τι κεκωλυμένον, ἢ οὔ. κἂν μὲν μηδαμῶς φάσκῃ κεκωλῦσθαι τὸ πεπραγμένον, ἀντίληψιν ποιεῖ. ἔστι γὰρ ἀντίληψις ἀνευθύνου πράγματος εἶναι δοκοῦντος, ὡς ὑπευθύνου κατηγορία. οἷον γεωργὸς φιλοσοφοῦντα τὸν υἱὸν ἀποκηρύσσει. ἐὰν δὲ ὁμολογῇ τι πεποιηκέναι, ὡς ἀδίκημα, ὄνομα μὲν πάλιν γενικὸν τούτῳ ἀντίθεσις. διαιρήσομεν δὲ οὕτω καὶ τοῦτο. ἤτοι γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀναδέχεται πᾶν ὁ φεύγων τὸ γεγονὸς, ἢ εἴς τι τῶν ἔξωθεν αὐτὸ μεθίστησι. κἂν μὲν εἰς ἑαυτὸν ἀναδέχεται, ποιεῖ ἀντίστασιν. γίνεται γὰρ ἀντίστασις ὅταν ὁμολογῶν ὁ φεύγων πεποιηκέναι τι, ὡς ἀδίκημα, ἀντιστᾷ ἕτερόν τι εὐεργέτημα μεῖζον δι' αὐτοῦ τοῦ ἀδικήματος πεπραγμένον. ἂν δὲ εἴς τι τῶν ἔξωθεν, ἤτοι εἰς αὐτὸν τὸν παθόντα ἢ

εἰς ἄλλο τι. κἂν μὲν εἰς τὸν παθόντα, ποιεῖ ἀντέγκλημα. γίνεται γὰρ ἀντέγκλημα ὅταν ὁμολογῶν ὁ φεύγων πεποιηκέναι τι ὡς ἀδίκημα, ἀντεγκαλῇ τῷ πεπονθότι, ὡς ἀξίῳ παθεῖν ἃ πέπονθεν. ἂν δὲ εἰς ἕτερόν τι μεθιστᾷ, πάλιν διαιρετέον. ἢ γὰρ εἰς ὑπεύθυνόν τι δυνάμενον γενέσθαι πρᾶγμα ἢ πρόσωπον, μεθίστησι τὸ ἔγκλημα, ὁμολογῶν τι πεποιηκέναι, ὡς ἀδίκημα, καὶ ποιεῖ μετάστασιν, ἢ ὡς οὐ δυνάμενον ὑπεύθυνον γενέσθαι, ἀνεύθυνον δὲ πάντη, καὶ πεποίηκε συγγνώμην. μεταστάσεως μὲν παράδειγμα ὁ πρεσβευτής, ὃν εἴσω τριάκοντα ἡμερῶν δεῖ ἐξιέναι λαβόντα παρὰ τοῦ ταμίου χιλίας δραχμὰς εἰς ἐφόδιον, μὴ λαβὼν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἐξελθὼν, εἶτα κρινόμενος. συγγνώμης δὲ παράδειγμα οἱ δέκα στρατηγοὶ, οἱ διὰ τὸν χειμῶνα μὴ ἀνελόμενοι τὰ σώματα, καὶ κρινόμενοι. εἰ δέ τις ἡμῖν περὶ τούτων ἀμφισβητεῖ, συγγνώμης λέγω καὶ μεταστάσεως, ἀκριβέστερον ἐν τῷ περὶ ἀντιθέσεως λελέξεται. τὰς μὲν οὖν λογικὰς τῶν στάσεων ἐκ τούτων ἐπιγνωσόμεθα, τὰς δὲ αὖ νομικὰς οὕτω. πρῶτον μὲν περὶ ῥητὰ ἀνάγκη τὴν ζήτησιν ἐνταῦθα γίνεσθαι. ῥητὰ δὲ λέγω, οἷον νόμους, διαθήκας, ψηφίσματα, ἐπιστολὰς, κηρύγματα ὡρισμένα, πάντα ἁπλῶς τὰ ἐν ῥητοῖς. ταύτην δὲ τὴν ζήτησιν ἤτοι περὶ ἓν, ἢ καὶ πλείονα γίνεσθαι συμβαίνει ῥητά. λέγω δὲ πλείονα, κἂν ἕν τι ῥητὸν εἰς δύο μέρη διαιρῆται, καὶ μέρει μὲν ὁ ἕτερος, μέρει δὲ ὁ ἕτερος τῶν δικαζομένων χρώμενοι φαίνωνται. ἂν μὲν οὖν ἡ περὶ ἓν ῥητὸν ἡ ζήτησις ἤτοι περὶ τὰς τούτου διανοίας, καὶ μόνας ἢ καθ᾽ αὑτὸ θάτερον τῶν μερῶν, ῥητὸν καὶ διάνοια γίνεται. γίνεται δὲ ῥητὸν καὶ διάνοια, ὅταν τοῦ ἑτέρου τὸ ῥητὸν προβαλλομένου, καὶ ὥσπερ ἐπιτοπλεῖστόν γε τοῦ διώκοντος, θάτερον μέρος χρῆται ταῖς διανοίαις. οἷον ξένος ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐὰν ἀνέλθοι, τεθνάτω. πολιορκίας αὐ-

σης ἀνελθὼν τὴν ἠρίστευσε, καὶ ὑπάγεται τῷ νόμῳ. ἢ τοῦτο μὲν οὐχί, τῷ ῥητῷ δὲ προστίθησί τι πρᾶγμα, εἰς ταυτὸν ἄγων τὸ ἄγραφον τῷ ἐγγράφῳ, καὶ ποιεῖ συλλογισμόν. ἔστι δὲ συλλογισμὸς, ἀγράφου πράγματος πρὸς ἔγγραφον παράθεσις, εἰς ταυτὸν συνάγοντος τινὸς τὸ ἄγραφον τῷ ἐγγράφῳ. οἷον τὸν ἐξ ἑταίρας μὴ λέγειν, ἐκ πόρνου τινὰ γεγονότα λέγειν κωλύει τις. εἰ μέντοι περὶ δύο ῥητὰ ἢ καὶ πλείονα, ἢ καὶ ἓν εἰς δύο διαιρούμενον ἡ ζήτησις εἴη, ἀντινομία γίνεται. ἔστι γὰρ ἀντινομία, δύο ἢ καὶ πλειόνων ῥητῶν ἢ καὶ ἑνὸς διαιρουμένου μὴ φύσει ἐναντίων, κατὰ περίστασιν δὲ μάχη. καὶ ὅλως, διπλῆ τίς ἐστι ζήτησις, ῥητοῦ καὶ διανοίας. οἷον ὁ ἀποκήρυκτος μὴ μετεχέτω τῶν πατρῴων, καὶ ὁ ὑπομείνας χειμαζομένῃ νηὶ δεσπότης ἔστω τῆς νεώς. ἀποκήρυκτος ἐπέμεινε χειμαζομένῃ νηὶ, καὶ εἴργεται αὐτῆς ὡς πατρῴας. τοῦ δὲ κατὰ διαίρεσιν ῥητοῦ, ποιοῦντος ἀντινομίαν, παράδειγμα τόδε. ἡ βιασθεῖσα ἢ γάμον ἢ θάνατον αἱρείσθω τοῦ βιασαμένου, δύο τις κατὰ ταυτὸν ἐβιάσατο κόρας, καὶ ἡ μὲν θάνατον αὐτοῦ, ἡ δὲ γάμον αἱρεῖται. ἡ μέντοι ἀμφιβολία καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὀνόματός ἐστι φανερά. ἔστι γὰρ ἀμφιβολία ἀμφισβήτησις περὶ ῥητὸν, ἐκ προσῳδίας ἢ διαστάσεως συλλαβῶν γινομένη. ἐκ μὲν προσῳδίας, οἷον ἑταίρα χρυσία εἰ φοροίη, δημοσία ἔστω. πεφώραταί τις φοροῦσα, καὶ ἡ μὲν τὰ χρυσία φησὶν εἶναι δημόσια, προπαροξυτόνως ἀναγινώσκουσα τὸν νόμον, οἱ δὲ, οὐ τὰ χρυσία, ἀλλ' αὐτὴν δημοσίαν εἶναι, παροξυτόνως ἀναγινώσκοντες: περὶ δὲ διάστασιν συλλαβῶν, οἷον. Δύο ἦσάν τῳ παῖδες, λέων καὶ πανταλέων, τελευτῶν διέθετο οὕτως. ἐχέτω τὰ ἐμὰ πάντα λέων, καὶ ἑκάτερος ἀντιποιεῖται πάντων. ὁ μὲν, ὑφ' ἓν ἀναγινώσκων πανταλέων, ὁ δὲ, διϊστὰς πάντα, εἶτα λέων.

ταύτας μὲν οὖν οὕτως ἐπιγνωσόμεθα, τὴν δὲ μετάληψιν οὐκ
ἔθ' ὁμοίως. ἀλλ' ὅταν ἡ ζήτησις ᾖ περὶ τοῦ εἰ δεῖ τὸν ἀγῶνα
εἰσελθεῖν. ἐν γὰρ τῇ μεταλήψει, οὔτε εἰ ἔσται τι, προηγουμένως
ζητήσεις, καθάπερ ἐν στοχασμῷ, οὔτε τί ἐστι, καθάπερ ἐν ὅρῳ,
οὔτε ὁποῖόν τί ἐστιν ἐν τοῖς λοιποῖς. ἀλλ' αὐτὸ, εἰ δεῖ ζητῆσαί τι
τούτων. παραγραφὴ γάρ ἐστι. Δύο δὲ αὐτῆς εἴδη. ἡ μὲν. γὰρ
ἐστὶν ἔγγραφος, ἀπὸ ῥητοῦ τινος λαμβάνουσα τὴν ζήτησιν, ἡ δὲ
ἄγραφος. καὶ ἡ μὲν ἔγγραφός ἐστιν ἀπαγωγὴ τῆς εὐθυδικίας,
κατὰ παραγραφὴν ἀπὸ ῥητοῦ τινος, περὶ οὗ ἡ ζήτησις. οἷον δὶς περὶ τῶν
αὐτῶν δίκας μὴ εἶναι. φόνου κρινόμενός τις ἀπέφυγεν. ὕστερον
αὐτῷ χρωμένῳ ἀνεῖλεν ὁ θεὸς, ἀνδροφόνῳ οὐ χρῶ. καὶ πά-
λιν φεύγει. κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν ἡ πρώτη ἐξέτασις. εἶθ' ἕ-
πεται τὸ στοχαστικὸν εἰ ἐφόνευσέ που. ἡ δὲ ἄγραφός ἐστι μὲν ἀπα-
γωγὴ τῆς εὐθυδικίας καὶ αὐτὴ κατὰ παραγραφὴν ἀπὸ ῥητοῦ. τὴν
ζήτησιν δὲ οὐ περὶ ῥητὸν ἔχει, ἀλλὰ περί τι τῶν περὶ τὸ πρᾶγμα,
τόπον, ἢ χρόνον, ἢ πρόσωπον, ἢ αἰτίαν, ἢ τρόπον. ὅταν τὸ μὲν
πρᾶγμα συγχωρῶμεν ἓν δέ τι τούτων αἰτιώμεθα δή που λαμ-
βάνοντες. οἷον ἐξὸν ἀποκτιννύναι καὶ τὸν μοιχὸν καὶ τὴν μοι-
χευομένην. τὸν μοιχὸν ἀποκτείνας τις μόνον, χρόνῳ ὕστερον ἐ-
πὶ τῷ τάφῳ τοῦ μοιχοῦ δακρύουσαν εὑρὼν, ἀπέκτεινε τὴν γυ-
ναῖκα, καὶ φόνου φεύγει. τὸν γὰρ τόπον ἐνταῦθα, καὶ τὸν χρό-
νον αἰτιώμεθα δήπουθεν. τὰς μὲν οὖν λεγομένας στάσεις οὕτως
ἐπιγνωσόμεθα. περὶ δὲ τῆς καθ' ἑκάστην διαιρέσεως ἤδη λεκτέον.
εἰδέναι μέντοι χρὴ ὡς τὰ περὶ στοχασμοῦ λεχθησόμενα, περὶ οὗ
δὴ πρῶτον ἀναγκαίως λελέξεται, σχεδὸν εἰς ἅπαντα συντελεῖ τὰ
μετὰ ταῦτα. διὸ καὶ εἰκότως μακρότερα ἔσται.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ.

ΠΕΡΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ.

Ὁ στοχασμὸς τοίνυν διαιρεῖται. ὅτε καὶ πρόσωπα ἔχοι καὶ πράγματα κρινόμενα. παραγραφικῶς ἐστιν, ὅτε ἐλέγχων ἀπαιτήσει, βουλήσει, δυνάμει, τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους, ἀντιλήψει, μεταλήψει, μεταθέσει αἰτίας, πιθανῇ ἀπολογίᾳ, ποιότητι κοινῇ. τὸ παραγραφικὸν γίνεται κατὰ τρόπους τέσσαρας. ἤτοι ἀπὸ τοῦ λείποντος, οἷον ἀσώτου πατὴρ ἀφανὴς γέγονε, καὶ φόνου φεύγει. ἀξιώσει γὰρ δεικνῦναι πρῶτον εἰ ἀνῄρηται. ἢ ἀπὸ τοῦ ὑπερβάλλοντος, οἷον δέκα νέοι συνώμοσαν μὴ γῆμαι καὶ φεύγουσι κακοῦ βίου. ἕκαστος γὰρ αὐτῶν ἀξιώσει κρίνεσθαι ἰδίᾳ. ἢ ὅτι ἀφ' ὧν ἕτεροι πεποιήκασιν, οὐ δεῖ κρίνεσθαι. ὡς ὁ τρισαριστεὺς, οὗ εἰκόνα ἔστησαν οἱ πολέμιοι, καὶ προδοσίας φεύγων. ἢ κατὰ χρόνον, οἷον δειλοῦ παῖς ἠρίστευσε, καὶ μοιχείας κρίνει τὴν γυναῖκα. τοσούτοις γάρ φησιν ὕστερον χρόνοις μὴ δεῖν κρίνεσθαι. τοῦτο δὲ ἀπὸ μὲν ῥητοῦ τινος εἰ γίνοιτο, ἰσχυρόν ἐστι, καὶ τελεία γίνεται παραγραφή. ἄλλως δὲ ἀσθενὲς μέν ἐστι, συλλαμβάνει δὲ οὐ σμικρὸν τῷ χρωμένῳ. τὸ δὲ ἀπὸ ῥητοῦ παράδειγμα, ὃ δή φαμεν τελείαν εἶναι μετάληψιν καὶ παραγραφήν, κριθείς τις φόνου ἀπέφυγεν, ὕστερον χρωμένῳ αὐτῷ, ὁ θεὸς, ἀνεῖλεν, ἀνδροφόνοις οὐ χρῶ, καὶ πάλιν φεύγει. δὶς δὲ περὶ τῶν αὐτῶν κωλύουσιν οἱ νόμοι κρίνεσθαι. παραγράφεται οὖν καὶ γίνεται τὸ πρῶτον ζήτημα νομικὸν ἐκ παραγραφῆς. ἡ τῶν ἐλέγχων ἀπαίτησις διπλῆ ἐστιν, ἢ γὰρ εἰσὶν οἱ μάρτυρες, ἢ οὔ. οἷον μνωμένῳ τινὶ κόρην, ἡ μήτηρ ἔφη τῆς κόρης θᾶττον τεθνήξεσθαι αὐτὴν, ἢ ἐκείνῳ δοθήσεσθαι. ἀπέθανεν ἐν σημείοις φαρμάκων ἡ παῖς. εἶτα βασανίζων ὁ πατὴρ τὰς θεραπαινίδας, περὶ μὲν τῆς φαρ-

μανείας ἀκήκοε πλέον οὐδὲν, μοιχείαν δὲ τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν μνηστῆρα. καὶ φαρμακείας κρίνει τὴν γυναῖκα. ἐνταῦθα γάρ εἰσιν οἱ μάρτυρες, αἱ θεραπαινίδες δηλονότι. οὐκοῦν ἀπαιτήσει τοὺς μάρτυρας, ἀλλὰ διαβαλεῖ, ὅτι μὴ δεῖ πιστεύειν. φήσει γὰρ ἐχθρὸν τὸ δοῦλον τοῖς δεσπόταις, καὶ ὅτι οὐδὲ τοὺς ἐλευθέρους πάντας ἀξιοπίστους ὑπολαμβάνοντες, σχολῇ γ' ἂν τοῖς δούλοις πιστεύσαιμεν, καὶ πλεῖον τι ἂν εὕροις. δεῖ δὲ καὶ ἀντιτιθέναι τοῖς μάρτυσι τοὺς μάρτυρας, πότεροι μᾶλλον ἀξιοπιστότεροι, καὶ ἀντεξετάζειν, ὡς ἐν τῷ κατὰ κόνωνος ὁ δημοσθένης. τοῦτο γάρ σοι καθόλου περὶ μαρτύρων ἔστω τεχνικὸν θεώρημα, ἢ διαβάλλειν αὐτούς, ὅτι πρὸς χάριν, ἢ δι' ἔχθραν, ἢ διά τινα οἰκειότητα αὐτοῖς μαρτυροῦσιν, ἢ διὰ κέρδος τι οἰκεῖον, ἢ διὰ τὸ μὴ εἶναι δι' ἡλικίαν ἀξιοπίστους. εἰ δὲ μὴ εἶεν μάρτυρες, ὁ μὲν φεύγων χρήσεται ἀπαιτῶν αὐτοὺς τοῖσδε. προσώπῳ, οἷον τίς ὁ δούς; πράγματι, οἷον τί δούς; τόπῳ, οἷον ποῦ; τρόπῳ, οἷον πῶς; χρόνῳ, οἷον πότε; αἰτίᾳ, οἷον διατί; καὶ τούτοις χρήσεται πᾶσιν ἢ τοῖς ἐμπίπτουσι: ὁ δὲ κατήγορος, ἀποφανεῖ διὰ τῶν πραγμάτων, ἔλεγχον ἀξιοπιστότερον τοῦ διὰ τῶν μαρτύρων. οὔτε δὲ πεπεισμένα τὰ πράγματα οὔτε χαριζόμενά τῳ λέξει, ὥσπερ οἱ μάρτυρες πολλάκις, ἀλλ' οἷά ἐστι φύσει, τοιαῦτα καὶ ἐξεταζόμενα φαίνεται. ἡ βούλησις καὶ ἡ δύναμις, ἀπὸ τῶν παρακολουθούντων τῷ προσώπῳ γίνεται, δηλονότι τῶν ἐγκωμιαστικῶν. καὶ ὅτε μὲν εἴη τὸ πρόσωπον ὡρισμένον, πάντα σχεδὸν ἐμπεσεῖται. εἰ δέ τι τῶν ἄλλων, κατὰ τὰ εὑρισκόμενα χρησόμεθα. οἷον νέος πλούσιος. ἔχει γὰρ ἐνταῦθα ἡλικίαν καὶ τύχην ἐξετάσαι, καὶ τὰ παρακολουθοῦντα τούτοις, τὰ ἐγκωμιαστικὰ δηλονότι. ἔστι δὲ τάδε γένος, ἀγωγή, παίδευσις, ἡλικία, φύ-

σις ψυχῆς καὶ σώματος, ἐπιτηδεύματα, πράξεις, ὃ καὶ ἰσχυρότατον κεφάλαιον. τύχη, οἷον πλούσιος ἢ πένης, καὶ τὰ τοιαῦτα. ταῦτα δὲ ἐστὶν ἀμφοῖν μὲν ἰσχύει ἀφ' ἑκατέρου μέρους ἐξεταζόμενα καὶ ἐπὶ τῆς βουλήσεως καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως, μᾶλλον δέ τινα ἐν τῷ ἑτέρῳ. ὥσπερ γὰρ τὰ τῆς τύχης οἰκειότερά ἐστι τῆς δυνάμεως, οὕτω καὶ τὰ τῆς ἡλικίας, τῆς βουλήσεως. ὁρῶντα οὖν ταῦτα δεῖ πλεονάζειν ἔνθα ἂν μᾶλλον οἰκειούμενόν τι αὐτῶν φαίνηται. βούλησιν δὲ καὶ δύναμιν ἐξετάζειν οὐχὶ τῶν κρινομένων μόνων προσώπων δεῖ, ἀλλ' ὅσαπερ ἂν ἔχοι τὸ πρόβλημα. αὐτίκα τὸν τοὺς ἀποκηρύκτους τρέφοντα νέον πλούσιον, καὶ φεύγοντα τυραννίδος ἐπιθέσεως ὁ κρίνων, μάλιστα ἰσχύει τῆς ποιότητος τοῦ ἀποκηρύκτου ἐξεταζομένης. διὸ δεῖ σκοπεῖν ἐν ἅπασι τοῖς στοχασμοῖς περὶ πάντων τῶν προσώπων, ἃ ἐπιδέχεται κρίσιν. τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἐστὶ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ κατηγόρου, γίνεται δὲ καὶ αὐξάνεται ἀφ' ὧνπερ καὶ ἡ τῶν ἐλέγχων ἀπαίτησις. ἔστι δὲ τάδε, τίς; τί; ποῦ; πῶς; πότε; διατί; κἂν μὲν ᾖ τοῦ κατηγόρου μόνου ταῦτα, τὰ ἑξῆς ἔσται κεφάλαια πάντα πλὴν τῆς μεταλήψεως τοῦ φεύγοντος, εἰ ἐγχωροίη πᾶσι χρῆσθαι. ἐὰν δὲ κοινὰ ᾖ τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους, εὑρίσκεται γάρ ποτε καὶ οὕτως ἔχων στοχασμὸς, ἔσται καὶ τὰ λοιπὰ κεφάλαια κοινὰ ἀμφοῖν. παράδειγμα τοῦ κοινὰ ἔχοντος τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους. ἀπέκειτο κατά τινος γραφὴ τυραννίδος ἐπιθέσεως, μετεώρου τῆς δίκης οὔσης, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀριστεύσας ᾔτησεν εἰς τὸ γέρας ἀναίρεσιν τῆς γραφῆς, καὶ ἔλαβεν. ἐτυράννησεν ἐκεῖνος, καὶ καθελὼν αὐτὸν, οὗτος συνειδότος φεύγει. τῇ μὲν γὰρ ἀναιρέσει τῆς γραφῆς καὶ τοῖς περὶ ταῦτα ὁ κατήγορος χρήσεται, τῷ δὲ ἀπεκτονέναι καὶ τοῖς περὶ τοῦτο ὁ

φευγόντων, καὶ δεῖ ἀμφοτέρους λῦσαι τὰ ἀλλήλων. μόνου δὲ τοῦ φεύγοντος γενέσθαι τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἀδύνατον. ἡ ἀντίληψις οὐκ ἀεὶ ἐμπίπτει, ἀλλ' ἐὰν μὲν ἀφ' ὧν αὐτὸς πεποίηκε κρίνηταί τις, πάντως ἐμπεσεῖται καὶ ἡ ἀντίληψις. ἐὰν δὲ ἀφ' ὧν ἄλλοι, οὐκ ἔτι. ἔστι δὲ τοιοῦτον, οἷον ὅτι ἔξεστι καὶ οὐ κεκώλυται, παράδειγμα αὐτοῦ, νέος πλούσιος πάντας τοὺς ἀποκηρύκτους τρέφει, καὶ τυραννίδος ἐπιθέσεως φεύγει. ἐρεῖ γὰρ ὅτι ἔξεστι τρέφειν οὓς βούλεταί τις. ἡ μετάληψις ἀεὶ ἐναντία ἐστὶ τῇ ἀντιλήψει, οὐκ ἐν στοχασμῷ μόνον, ἀλλ' ὅλως ἔνθα ἂν εὑρίσκηται. καὶ ἐὰν τὸ ἕτερον μέρος τῶν ἀντιδίκων ὁποτερονοῦν τούτων χρήσηται, τῇ ἀντιλήψει λέγω, ἢ τῇ μεταλήψει, τὸ δ' ἑτέρῳ πάντως τὸ ἕτερον χρήσεται. γίνεται δὲ ἡ μετάληψις κατά τε ἔνστασιν καὶ ἀντιπαράστασιν. καὶ ἡ μὲν ἔνστασις βίαιόν τι ἐστί, φήσει γὰρ μὴ ἐξεῖναι. ἡ δὲ ἀντιπαράστασις κατασκευάζει ὅτι, εἰ καὶ ἔξεστιν, ἀλλ' οὐχ οὕτως, οὐδὲ ἐπὶ τούτοις. οἷον μειράκιον καλλωπιζόμενον φεύγει πορνείας, καὶ βιάσεται ὁ διώκων μὴ ἐξεῖναι καλλωπίζεσθαι ἀνδράσιν. εἶτα ὅτι, εἰ καὶ ἔξεστιν, οὐχ οὕτως οὐδὲ ἐπὶ τοιούτοις. ποτέρῳ δὲ πρότερον χρηστέον, τῇ ἐνστάσει, ἢ τῇ ἀντιπαραστάσει οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν. ἄλλοτε γὰρ ἄλλην, διὰ τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων, λαμβάνει τάξιν. δεῖ δὲ ὁρᾶν, μὴ σφόδρα ἀναιδὲς ἔν τισιν ᾖ τὸ ἐξ ἀρχῆς φάσκειν μὴ ἐξεῖναι, δεύτερον δὲ τιθέμενον, μᾶλλον ἰσχύειν δύναται, καὶ ὡς ἂν ἡ χρεία μᾶλλον ἀπαιτεῖ μεθοδεύειν. ἡ μετάθεσις τῆς αἰτίας πρὸς τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους γίνεται. ἐκεῖνα δὲ ἤτοι ἐν λόγοις ἐστὶν, ἢ ἐν ἔργοις, ἢ ἐν πάθεσι. κἂν μὲν ἐν λόγοις ᾖ, κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν ἡ μετάθεσις τῆς αἰτίας εἰσάγεται. οἷον νέος πλούσιος νύκτως κωμάσας, ἐπὶ τὸ δεσμωτήριον ἐβόησε, θαῤῥεῖτε ὦ δεσμῶται,

οὐκ εἰς

οὐκ εἰς μακρὰν λυθήσεσθαι, καὶ φεύγει τυραννίδος ὑποθέσεως. ἐνταῦθα γὰρ ὁμολογοῦν εἰρηκέναι, τίνι διανοίᾳ εἶπε, σκοπεῖν ἀξιοῖ. ἐὰν δὲ ἐν ἔργοις ᾖ τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους, ἡ μετάθεσις τῆς αἰτίας δικαίως ἐξετάζεται, οἷον, πεφώραταί τις ἐπ᾽ ἐρημίας θάπτων νεοσφαγὲς σῶμα, καὶ φεύγει φόνου. θέσιν γὰρ περανεῖ· ἐρεῖ γὰρ ὅτι καλὸν, τὸ τοὺς ἀτάφους θάπτειν· ἐὰν δὲ ἐν πάθεσι, συγγνωμονικῶς ἡ μετάθεσις τῆς αἰτίας γίνεται. οἷον συνεχῶς εἰς τὴν ἀκρόπολιν νέος πλούσιος ἀφορῶν, δακρύει, καὶ φεύγει τυραννίδος ὑποθέσεως· ἐλεήσας γάρ φησι τοὺς τυραννουμένους, οὕτω διετέθην. εἰδέναι δὲ δεῖ ὅτι ταῦτα μὲν πάντα ἐν πᾶσι στοχασμοῖς εὑρίσκεται, πλεονάζει δὲ ἕκαστον ἐν τῷ οἰκείῳ. ἔτι ἡ μετάθεσις τῆς αἰτίας, ἂν μὲν ἀφ᾽ ὧν ἕτεροι πεποιήκασιν, ἡ κρίσις γίνηται, ἔσται καὶ πεπλανημένη καὶ ἐναντία πως ἑαυτῇ. οἷον τρισαριστέως εἰκόνα ἔστησαν οἱ πολέμιοι, καὶ φεύγει προδοσίας. ἐρεῖ γὰρ θαυμάζοντας αὐτὸν ἐκείνους στῆσαι, ἢ προτρέποντας τοὺς παρ᾽ αὐτοῖς, ἢ ἐξιλεουμένους αὐτὸν, ἢ ἄλλως φθόνον κινῆσαι βουλομένους. ταῦτα γὰρ πάντα εἶναι ἀληθῆ οὐ δύναται. διὸ, φαμὲν καὶ πεπλανημένα δεῖν χρώματα ἐν τῷ τοιούτῳ στοχασμῷ εὑρίσκεσθαι· ἐὰν δὲ ἀφ᾽ ὧν αὐτὸς πεποίηκε κρίνηταί τις, ἢ ἕν τι ἐρεῖ, ἢ καὶ πλείονα, ἀλλ᾽ ἀκόλουθά γε ἀλλήλοις. οἷον νύκτωρ τις μεταιτῶν, λῃστείας φεύγει. ἐρεῖ γὰρ διὰ τοῦτο νύκτωρ, ὅτι αἰσχύνεται, καὶ ὅτι οὐ βούλεται δυσοιώνιστος εἶναι, μεθ᾽ ἡμέραν προσαιτῶν τοῖς ἐντυγχάνουσι, καὶ ὅτι μᾶλλον τηνικαῦτα διδόασιν οἱ ἄνθρωποι, ἀνειμένοι ἤδη τῇ γνώμῃ, καὶ εἴ τι τοιοῦτον. ταῦτα γὰρ πολλὰ ὄντα οὐκ ἐναντιοῦται ἀλλήλοις. ἡ πιθανὴ ἀπολογία ἀναστρέφουσά ἐστι πρὸς τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους·

οἷς γὰρ ὁ ἕτερος χρήσηται ὡς σημείοις τοῦ εἶναί τι, τούτοις ὁ ἕτερος ὡς σημείοις χρήσηται τοῦ μὴ εἶναί τι· οἷον ὅπου ἀφορμὰς καὶ δακρύεις, τυραννήσεις. καὶ μὴν εἰ ἔμελλον τυραννεῖν, οὐκ ἂν ἀφεώρων, ὥς τε εἶναι καταφανής. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο, ἔστιν ὅτε ἐκλείπει. καὶ ἐκλείπει γε, ὅταν τὰ σημεῖα ἀφ' ὧν ἡ κρίσις, ἀναγκαίως ἑπόμενα ᾖ τῷ πράγματι, ἐφ' ᾧ ἡ κρίσις· οἷον, τῇ ἐπιτιθεμένῃ τυραννίδι, ἀναγκαῖον ὅπλα παρασκευάσασθαι. σκέψαι τοίνυν, σκήπτου κατενεχθέντος εἰς τὴν περικλέους οἰκίαν, εὑρέθησαν χίλιαι πανοπλίαι, καὶ φεύγει τυραννίδος ἐπιθέσεως· οὐ δύναται εἰπεῖν ἐνταῦθα τὸ, εἰ ἔμελλον τυραννεῖν, οὐκ ἂν ὅπλα παρεσκευασάμην. ἐν τοῖς τοιούτοις τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ὁ κατήγορος καὶ ὁρικῶς ἐξετάσει ἔστιν ὅτε, ὡς ἐπὶ τοῦ καλλωπιζομένου μειρακίου καὶ πορνείας φεύγοντος· αὐτὸ γὰρ τὸ καλλωπίζεσθαι καθ' ἑαυτὸ, πορνείαν ἐρεῖ ὁ κατήγορος βιαίως· ἡ μέντοι πιθανὴ ἀπολογία κἀνταῦθα ἐκλέλοιπεν· ἀντιστατέον δὲ εἰς τὸ καθ' ἑαυτὴν κεφάλαιον τὸ μὴ ἀντιστρέφειν τὸ πρᾶγμα, τούτῳ γὰρ δεῖ καὶ μόνῳ ἰσχυρίζεσθαι ἐνταῦθα· οἷον οἱ μὲν μέλλοντες τυραννεῖν ὅπλα παρασκευάζονται, οὐ μὴν οἵ γε παρασκευαζόμενοι, καὶ τυραννίδι ἐπιτίθενται· ἔστι γὰρ καὶ ἄλλου τινὸς ἕνεκα παρασκευάζεσθαι ὅπλα. καὶ πάλιν, οἱ μὲν πορνεύοντες καλλωπίζονται, οὐ μὴν οἵ γε καλλωπιζόμενοι, πάντως καὶ πορνεύουσιν· ἔστι γὰρ καὶ δι' ἄλλο τι καλλωπίζεσθαι· καὶ ἐρεῖ δηλαδὴ ὅσα κἂν τῇ μεταθέσει τῆς αἰτίας. ἡ κοινὴ ποιότης, οἱ ἐπίλογοί εἰσι καὶ αἱ δευτερολογίαι. γίνονται δὲ ἐν παντὶ ζητήματι, οὐκ ἐν στοχασμῷ μόνον, ὑπὸ μὲν τῶν κατηγόρων τοπικῶς μετὰ τὰς ἀποδείξεις κατατρεχόντων τοῦ ἐγκλήματος, οἷον κατὰ τυράννου ἢ πόρνου, ἢ

ὅτι ἂν ᾖ

ὅ, τι ἂν ᾖ τὸ ἔγκλημα. καὶ ἐπανακεφαλαιουμένων γε ἕκαστα τῶν ἐπικαίρων, ὡς ὁ Δημοσθένης. οἷον, συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰ κατηγορημένα, ἀπέδειξα μηδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα, καὶ τὰ ἑξῆς· ὑπὸ δὲ τῶν φευγόντων, ἀνακεφαλαιουμένων καὶ αὐτῶν μὲν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις, οὐχ ὁμοίως δὲ χρωμένων, ἀλλ᾽ ἐλεεινολογουμένων τε καὶ πάθη κινούντων. ἐνταῦθα καὶ παραγωγαὶ χρήσιμοι τῶν παίδων καὶ γυναικῶν καὶ φίλων, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἃ ὁ κατήγορος ἀναιρήσει δηλαδὴ τῷ συμφέροντι· κοινὰ δὲ ἀμφοῖν τὰ τελικὰ λεγόμενα κεφάλαια ἐνταῦθα, τὸ νόμιμον, τὸ δίκαιον, τὸ συμφέρον, τὸ δυνατὸν, τὸ ἔνδοξον· ὅλως τε οἱ ἐπίλογοι λαμβάνουσι μὲν ἀφ᾽ ὧν περ καὶ τὰ προοίμια, καὶ ἰσχύουσί γε τὰ αὐτά. πάθους γὰρ ψυχῆς ἕνεκα εἰσάγεται ἄμφω, οἷον φόβου, ἢ ὀργῆς, ἢ ἐλέου, ἢ φθόνου, ἢ τινος τοιούτου. διαφέρει δὲ ἀλλήλων τῷ, τὰ μὲν προοίμια παρασκευάζειν πρὸς τὸ δέξασθαι ἢ ἀποθέσθαι τόδε τι πάθος τὴν ψυχήν· τοὺς δὲ ἐπιλόγους, ἢ αὔξειν ἢ μειοῦν διὰ τῶν κεφαλαίων, τό, τε ἤδη τέλειον ἐξαίρειν, καὶ ὅλως ἐν τούτοις διαφέρουσιν οἱ ἐπίλογοι καὶ τὰ προοίμια τῷ, τοὺς ἐπιλόγους λελύσθαι τε ἤδη κατὰ τὸν ῥυθμὸν, καὶ ἐπὶ πλεῖον ἕκαστον προάγεσθαι τῶν εὑρισκομένων, ἀλλὰ μὴ διὰ βραχέων, ὥσπερ ἐν τοῖς προοιμίοις, ἀκριβέστερον δὲ ἐν τῷ περὶ προοιμίου λελέξεται ταῦτα. ἡ μὲν δὴ τοῦ τελείου τε καὶ ἁπλοῦ στοχασμοῦ διαίρεσίς, αὕτη. εἰσὶ δέ τινες καὶ ἀτελεῖς αὐτῶν στοχασμοί, καὶ αὖ διπλοῖ, τέλειοί τε καὶ ἀτελεῖς, ἐν οἷς διπλῇ καὶ τῇ διαιρέσει χρώμεθα, περὶ ὧν λεκτέον.

Ἀτελὴς ἐκ μόνων πραγμάτων συνεστώς ἐστιν, ὅταν τὸ πρόσωπον μὴ ᾖ κρινόμενον, ἑνὸς ὄντος τοῦ πράγματος.

οἷον θάπτων τις νεοσφαγὲς σῶμα ἐπ' ἐρημίας πεφώραται, καὶ φόνου φεύγει, οὗτος βούλησιν μὲν καὶ δύναμιν οὐκ ἔχει, τοῖς δὲ ἄλλοις διαιρεῖται πᾶσιν, ὁμοίως τῷ τελείῳ. ἀτελὴς δὲ ἐκ μόνων προσώπων ἁπλοῦς, οὐ γίνεται κατά γε ἐμὲ, στοχασμός· καὶ τοῖς γε ἐπεσκεμμένοις τὰ εἰρημένα ὀλίγῳ πρότερον περὶ τῶν κρινομένων πραγμάτων, σαφέστατον εἶναι τοῦτο νομίζω. τεθείκασι δ' οὖν τινες ὡς ἀτελοῦς ἁπλοῦ παράδειγμα, λέγοντες μόνον τὸ πρόσωπον κρίνεσθαι, ἐνταῦθα, ἀσώτου πατὴρ ἀφανὴς γέγονε, καὶ φόνου φεύγει. πρῶτον οὖν ἐρήσομαι αὐτοὺς, εἰ οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους; καὶ μὴν ἔστι, τὸ, ἐκ ποδῶν εἶναι τὸν πατέρα. τοῦτο δὲ οὐ τοῦ προσώπου, ἀλλὰ τοῦ πράγματός ἐστιν. ἀλλὰ μετάθεσιν αὐτὸν τῆς αἰτίας οὐκ ἀπαιτήσομεν; ἀλλὰ καὶ τοῦτο. εἰ δὲ μὴ, τίς ἔσται ἀπολογία; πῶς οὖν ἀγωνιεῖται μὴ ἔχων πρᾶγμα; τί δέ; τῇ πιθανῇ ἀπολογίᾳ οὐ χρήσεται; οἶμαι καὶ τοῦτο. πῶς οὖν ἀτελὴς ὁ τοιοῦτος; ἀλλ' ἧττον ἰσχύει τὰ πράγματα ἐνταῦθα, ἢ ἐν τῷ θάπτοντι τὸ νεοσφαγὲς σῶμα. καὶ γὰρ ἐν πᾶσι στοχασμοῖς ἧττον ἰσχύει τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους, ὅταν ἀφ' ὧν ἄλλοι πεποιήκασι, κρίνεταί τις. ἄλλως τε καὶ ὅταν μὴ εἰς αὐτὸν ἄντικρυς ἀναφέρηται, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀρχιδάμου τοῦ κρινομένου δώρων, ἐπειδὴ ἔγραψεν ὁ περικλῆς ἐν τοῖς λογισμοῖς εἰς δέον ἀνηλωκέναι πεντήκοντα τάλαντα. Ἁπλοῦς μὲν οὖν στοχασμὸς ἐκ μόνων προσώπων οὐκ ἔστι, κατά γε ἐμὲ, διπλοῦς δέ ἐστι. πρῶτον δὲ περὶ τοῦ τελείου διπλοῦ λεκτέον. Διπλοῦς τέλειος γίνεται, ὅταν δύο πρόσωπα καὶ δύο πράγματα κρινόμενα ἔχῃ, οἷον αἰσχίνης καὶ Δημοσθένης ἀπὸ τῆς περὶ φίλιππον ἥκοντες πρεσβείας, ἀντεγκαλοῦσιν ἀλλήλοις δώρων.

ἐπειδὴ

ἐπειδὴ ὁ μὲν χρυσίον εὕρηται κατορύττων ὁ Δημοσθένης, ὁ δὲ ἀπολογίαν παραπρεσβείας γεγραφὼς ὁ Αἰσχίνης. ἐνταῦθα ἡ μὲν τῶν ἐλέγχων ἀπαίτησις, ἐπειδὴ ἰσάζει, ἐκλέλοιπε· τοῖς δὲ λοιποῖς κεφαλαίοις ἐπ' ἀμφοτέρων χρηστέον διττῶς· οἷον, ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ἠβουλήθην παραπρεσβεῦσαι διὰ τόδε, σὺ μέντοι ἠβουλήθης ἂν διὰ τόδε. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως, ἓν πρὸς ἓν ἀντιτιθέντες, ἐξετάσομεν. τὸ γὰρ διελεῖν καὶ χωρὶς μὲν ἀπολογήσασθαι δι' ὅλων τῶν κεφαλαίων, χωρὶς δὲ κατηγορῆσαι πάλιν τοῖς αὐτοῖς κεφαλαίοις, οὐκ ἀγωνιστικὸν, ἀλλὰ σφόδρα ὕπτιον. συμπλέκειν οὖν δεῖ· διπλοῦς δὲ ἀτελὴς ἐκ μὲν τῶν πραγμάτων, ὅταν μόνα τὰ πράγματα κρίνηται. οἷον δύο ῥήτορες πρεσβεύσαντες παρὰ τύραννον καὶ ἐπανήκοντες, ἀλλήλοις ἀντεγκαλοῦσι δώρων· ἐπειδὴ ὁ μὲν, χρύσιον εὕρηται κατορύττων, ὁ δὲ ἀπολογίαν παραπρεσβείας συγγεγραφώς. ἐνταῦθα γὰρ τὰ μὲν πρόσωπα ἰσάζοντα οὐκ ἐπιδέχεται ἐξέτασιν, τὰ δὲ πράγματα διαφέροντα ἐξετασθήσεται. πάλιν οὖν ἡ μὲν βούλησις καὶ δύναμις ἐκλέλοιπε· τοῖς δὲ ἄλλοις ὁμοίως διαιρεθήσεται κεφαλαίοις, οἷς περ καὶ ὁ τέλειος διπλοῦς, κατὰ ἀντεξέτασιν· ἐκ δὲ αὖ μόνων προσώπων διπλοῦς γίνεται στοχασμὸς, ὅταν μόνα τὰ πρόσωπα κρίνηται. οἷον ἐπὶ σημείοις φαρμάκων ἀριστεὺς ἐτελεύτα, μητρυιὰν ἔχων καὶ αἰχμάλωτον παλλακίδα, καὶ ἀντεγκαλοῦσιν ἀλλήλαις. ἐνταῦθα μόνη βούλησις καὶ ἡ δύναμις ἐξετάζεται, ἃ δὴ καὶ φύσει τοῦ προσώπου εἰσὶν ἴδια· τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἰσάζει.

ἔστι παρὰ ταῦτα, ἕτερα εἴδη στοχασμῶν διπλῶν τρία, οὓς καλοῦμεν συνεζευγμένους, ὅ, τε ἐμπίπτων, καὶ ὁ προκατασκευαζόμενος, καὶ ὁ συγκατασκευαζόμενος. καὶ ὁ μὲν ἐμπίπτων

γίνεται, ὅταν ἐν τῇ μεταθέσει τῆς αἰτίας ὁλόκληρόν τι ζήτημα ἐμπέσῃ, καὶ ἀναγκαῖον γένηται καὶ αὐτὸ διελεῖν πλείως. οἷον, ἔδει τὸν ἁλόντα προδοσίας, δεδέσθαι παρὰ τῷ στρατηγῷ μέχρις ἂν εἴπῃ τοὺς συνειδότας· ἁλοὺς τις προδοσίας στρατηγὸς, ἐδέδετο παρὰ τῷ συστρατήγῳ, ὁ δὲ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὡς ἐπὶ τῇ γυναικὶ εὑρὼν, καὶ συνειδότος φεύγει. ἐνταῦθα γὰρ μετὰ τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους, χρωμένου τῇ μεταθέσει τῆς αἰτίας, τῇ λεγούσῃ, ὅτι μοιχὸν ἀπέκτεινα, τοῦ φεύγοντος εὕρηται ζήτημα ἕτερον, τὸ, εἰ ἐκεῖνον εἰκὸς δεσμώτην ὄντα μοιχεῦσαι, καὶ εἰ τὴν γυναῖκα εἰκὸς τῷ τοιούτῳ ἑαυτὴν ἐπιδοῦναι, καὶ μετὰ τὴν τούτου διαίρεσιν, πάλιν ἐπὶ τοῦ προτέρου στοχασμοῦ πιθανὴν ἀπολογίαν ὁ φεύγων ἥξει. προκατασκευαζόμενος δὲ γίνεται, ὅταν πρὸ τοῦ ζητήματος ἕτερον ἀναγκαῖον ᾖ ζητῆσαι στοχαστικῶς, ὡς ὂν, ἢ οὐκ ὄν. οἷον πλούσιος στρατηγὸς πένητος ἐχθροῦ παῖδας τρεῖς ὡς προδιδόντας συνέλαβε, καὶ τοὺς μὲν δύο ὁμολογήσαντας ἐν ταῖς βασάνοις ἀπέκτεινε· τὸν δὲ τρίτον πρὸ τῶν βασάνων ὁμολογήσαντα προδιδόναι, καὶ μὴ ἐπεξιόντα τὸν πατέρα, κρίνει συνειδότος. ἐφ᾽ ἑκατέρου γὰρ δεῖ πρότερον συσταθῆναι, τοῦ μὲν πλουσίου τὸ εἶναι ἐκείνους προδότας, τοῦ δὲ πένητος τὸ μὴ εἶναι· μεθ᾽ ὃ κατὰ συγχώρησιν δῆθεν τὸ καὶ προδεδωκέναι ἐκείνους ὁ πένης, τὸ καθ᾽ αὑτὸν ἀπολογήσεται. συγκατασκευαζόμενος δὲ γίνεται, ὅταν τὰ σημεῖα τοῦ πράγματος δι᾽ ἀλλήλων κατασκευάζηται, οἷον ἔδει τοὺς δεσμώτας λελύσθαι τοῖς θεσμοφορίοις· μοιχείαν ὑπονοήσας τις πρὸς τὸν οἰκέτην τῆς γυναικὸς, δήσας ἐκεῖνον ἀπεδήμησε· λυθεὶς τοῖς θεσμοφορίοις ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀπέδρα ὁ οἰκέτης, μετὰ ταῦτα εὕρηται ὁ ἀνὴρ πεφονευμένος, καὶ συνειδότος ἡ

γυνὴ φευ

γυνὴ φεύγει. τό, τε γὰρ ὑπὸ τοῦ οἰκέτου αὐτὸν πεφονεῦσθαι, διὰ τῆς μοιχείας κατασκευάζεται, τό, τε εἶναι τὴν μοιχείαν διὰ τὸ ὑπ' ἐκείνου αὐτὸν ἀνῃρῆσθαι, καὶ ὅλον δι' ἀλλήλων· δῆλον δὲ ὅτι καὶ μετὰ τῶν ἄλλων, τῆς τε ὑπονοίας τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῦ λῦσαι αὐτὸν τὴν γυναῖκα, καὶ εἴ τι εἴη ἕτερον. διαφέρει δὲ τοῦ προκατασκευαζομένου, ὅτι ἐκεῖ μὲν κεχώρισται ἀλλήλων τὰ ζητήματα, ἐνταῦθα δὲ δι' ἀλλήλων κατασκευάζεται πάντα. ὁ ἀπὸ γνώμης παρὰ τούτους ἐστὶ στοχασμός, ὃς ψιλῇ τῇ γνώμῃ ἐξετάζεται, φανεροῦ ὄντος καὶ τοῦ πράγματος, καὶ τοῦ πράξαντος· οἷον ἐν δόξῃ μανίας μητρυιὰ, τὸν μὲν ἤδη ἔτρωσε, τὸν δὲ πρόγονον ἀπέκτεινε, καὶ ἀνενεγκοῦσα φεύγει φόνου· διαφέρει δὲ συγγνώμης ὁ τοιοῦτος στοχασμὸς, ὅτι ἐκεῖ μὲν ἐφ' ὃ μεθίστησιν ὡμολόγηται. οἷον ἔλεος, ἢ βάσανοι καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐνταῦθα δὲ εἰ μέμηνε ζητεῖται δή που ἢ οὔ. τάχα δὲ ἂν παρὰ ταῦτα καὶ ἄλλα εἴδη στοχασμῶν εὑρεθείη, περιττὸν δὲ εἰς ἄπειρον περιεργάζεσθαι. νομίζω γὰρ ὅτι ὁποῖον ἂν γένηται ἄλλο, διὰ τούτων πως συμπλεκόμενον εὑρίσκεται. καὶ δῆλον ὡς τοῖς τὰ τοιαῦτα ἐπεσκεμμένοις, οὐ χαλεπὴ γνωσθήσεται καὶ ἡ ἐν ἐκείνοις διαίρεσις.

ΠΕΡΙ ΟΡΟΥ.

Ὁ ὅρος διαιρεῖται προβολῇ, ὅρῳ, ἀνθορισμῷ, συλλογισμῷ, γνώμῃ νομοθέτου, πηλικότητι, πρός τι, μιᾷ τῶν ἀντιθετικῶν ἔστιν ὅτε, ἤ τις εἰ ἐμπέσοι, εὑρεθήσεται καὶ μετάληψις, καὶ ἀντίληψις εὐθὺς ἑπόμεναι, εἶτα ποιότητι καὶ γνώμῃ. ἡ προβολή ἐστιν αὐτὰ τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους. ὁ ὅρος χωρίζει τὸ πρᾶγμα, καὶ γίνεται ἐκ τῶν παρεπομένων τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους.

οἷον τυραν

οἷον τύραννον ἔπεισε φιλόσοφος ἀποθέσθαι τὴν τυραννίδα, καὶ αἰτεῖ τὸ γέρας. ἡ προβολὴ, ἔπαυσα τὴν τυραννίδα, καὶ δεῖ λαμβάνειν με τὴν δωρεάν. τοῦτο δὲ δῆλον, ὅτι ἄυξων ἀπὸ τῶν παρακολουθούντων τοῖς ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους θήσει. ὁ ὅρος ἐκ τῶν παρεπομένων, οὐκ ἔστι τοῦτο τυραννοκτονῆσαι, ἀλλ᾽ ὁρίζεται τοῦτο εἶναι ὃ παρεῖται, τὸ ἀποκτεῖναι αὐτόν. ὁ ἀνθορισμὸς πάλιν ἐκ τῶν πεπραγμένων. οἷον, οὐχί, ἀλλὰ τὸ παῦσαι τὴν τυραννίδα. ὁ συλλογισμὸς συνάγει ἄμφω, μηδὲν γὰρ ἀλλήλων διαφέρειν ταῦτα, ἀγονιεῖται ὁ τὴν δωρεὰν δηλαδὴ αἰτῶν. καὶ καθόλου ὃν τρόπον ἔφαμεν τὴν ἀντίληψιν τῇ μεταλήψει μάχεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ συλλογισμὸς τῷ ὅρῳ πανταχοῦ. καὶ ἔνθα ἂν ὁποτέρῳ οὖν αὐτῶν ὁπότερον μέρος χρήσηται, τῷ λοιπῷ τὸ ἕτερον χρήσεται πάντως. ἡ γνώμη τοῦ νομοθέτου ὑπὸ ἀμφοῖν πρὸς τὸ οἰκεῖον συμφέρον ἐξετασθήσεται. ἡ πηλικότης, ὅτι μέγα τὸ γεγονὸς, ἀποδείξει· τὸ δὲ αὖ πρός τι, ὅτι καὶ μεῖζον τὸ ἄνευ σφαγῶν καὶ θορύβου καὶ ταραχῆς παῦσαι τὴν τυραννίδα, τοῦ μετὰ ὅπλων. ἡ δὲ ἀντίθεσις ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐμπέπτωκεν, τῶν δὲ ἄλλων εὑρίσκεται ζητημάτων πολλάκις, οἷον εὐνοῦχόν τις εὑρὼν σὺν τῇ γυναικὶ, ὡς μοιχὸν ἀπέκτεινε, καὶ φόνου φεύγει, μετὰ γὰρ τὸ, τίς ὁ μοιχὸς, ζήτημα διὰ τῶν προειρημένων περανθὲν, ἀντεγκαλέσει ὡς ἄξιον παθεῖν ἃ πέπονθε. τούτῳ δὲ ἕπεται ἀναγκαίως ἡ μετάληψις, ἡ τίς ἐστιν ὅτι κρίνειν ἔδει καὶ κατηγορεῖν· μεταλήψεως δὲ εὑρεθείσης, πάντως τις ἔσται καὶ ἡ ἀντίληψις, ὅτι ἐξῆν. ἡ ποιότης δὲ ἀπὸ τῶν παρακολουθούντων τῷ προσώπῳ λαμβάνεται. κἂν μὲν ᾖ ὡρισμένον τὸ πρόσωπον, ἀπὸ πάντων δηλαδὴ τῶν ἐγκωμιαστικῶν· εἰ δὲ ἄλλως ἀόριστον, εἰ μὲν

τῶν κρινομένων εἴη, οἷον πατήρ, ἤ τι τῶν προειρημένων ἐν τοῖς περὶ προσώπων, τὰ παρακολουθοῦντα σκεψάμενοι λέξομεν. εἰ δὲ ἀόριστον πάντη, ἀπὸ τοῦ νῦν πεπραγμένου, στοχαστικῶς ἐξετάσομεν, τίς ἦν τὸν παρελθόντα χρόνον, καὶ τίς ἔσται μετὰ ταῦτα, εἰ ἀφεθείη, εἴτε ἁλοίη· ἐπ' ἀμφοῖν γὰρ τὴν ποιότητα ἐξετάσεις. ἡ γνώμη ὡσαύτως ὑπ' ἀμφοῖν ἐξετασθήσεται, ποίᾳ γνώμῃ τόδε τι ἔπραξε, καὶ ποίᾳ γνώμῃ κατηγορεῖ, ἢ ἀντιλέγει, καὶ τὰ ὅμοια. ἡ μέντοι κοινὴ ποιότης, συμπεπλεγμένως ἐνταῦθα τῇ ποιότητι τοῦ προσώπου καὶ τῇ γνώμῃ ἐξετασθήσεται. ὥσπερ δὲ στοχασμῶν εἴδη πλείονά ἐστιν, οὕτω καὶ ὅρων. καὶ ἁπλοῦς μὲν, ὁ προειρημένος, οἱ δὲ ἄλλοι, διπλοῖ εἰσι· καὶ πρῶτός γέ ἐστιν ὁ ἀντωνομάζων καλούμενος, ὅταν ὄνομα ὀνόματι ὁ φεύγων ἀντιτιθῇ, οἷον ὑφείλετό τις ἐξ ἱεροῦ ἰδιωτικὰ χρήματα, καὶ ὡς ἱερόσυλος ὑπάγεται· ὁ δὲ, κλέπτης εἶναι φάσκων, διπλᾶ καταθέσθαι ἀξιοῖ. τοῦτον, ὁμοίως τοῖς διπλοῖς στοχασμοῖς, διαιρήσεις διπλοῖς τοῖς κεφαλαίοις, ἀντιτιθεὶς κεφάλαιον κεφαλαίῳ. οἷον, ἱερόσυλος εἶ, ἀλλ' οὐ κλέπτης. κλέπτης μὲν γὰρ τόδε τί ἐστι, ἱερόσυλος δὲ τόδε· καὶ τοῖς ἑξῆς ὁμοίως. καὶ ὁ φεύγων δὲ παραπλησίως, ἀναστρέψας χρήσεται τῷ λόγῳ. Δεύτερος, ὁ κατὰ σύλληψιν ὀνομαζόμενος, ὃ γίνεται, ὅταν τοῦ φεύγοντος ἀντωνομάζοντος, ὁ διώκων καὶ τούτῳ κἀκείνῳ ὑπεύθυνον αὐτὸν εἶναι λέγῃ τῷ ὀνόματι. πάνυ δὲ οὗτος ἔοικε τῷ ἀντωνομάζοντι. ὅπῃ δὲ διαφέρει, θέντες τὸ παράδειγμα ὡς δεῖ, λέξομεν, πρεσβεύων τις, παρέθετο τῷ στρατηγῷ τὴν θυγατέρα, ἐβιάσατο αὐτὴν ἐκεῖνος, καὶ δημοσίων μὲν ἀδικημάτων ὁ πατὴρ αὐτὸν ἐπανελθὼν, κρίνει· ὁ δὲ τὰς μυρίας καταθέσθαι ἀξιοῖ. τοῦτο γὰρ ὥριστο

τῷ βιαίῳ, ἐνταῦθα λέγοντος τοῦ φεύγοντος, ὅτι βίαιός εἰμι, ἀλλ' οὐ δημόσια ἠδικηκώς, ἀμφοτέροις ὑπεύθυνον αὐτὸν εἶναί φησιν ὁ διώκων, καὶ τῇ βίᾳ, καὶ τῷ δημοσίῳ ἀδικήματι. ἂν γὰρ μὴ φάσκῃ αὐτὸν βεβιάσθαι, δηλαδὴ ἀφίησι καὶ τοῦ δημοσίου ἀδικήματος. εἰ γὰρ μὴ εἴη βία, δηλαδὴ οὐδὲ δημόσιον ἀδίκημα. διὰ τοῦτο οὖν συμπλέκεται ἑκάτερον, ἄλλως γὰρ οὐ δύναται δημοσίων ἀδικημάτων κατηγορεῖν, ἢν τῆς βίας αὐτὸν ἀνίῃ. τοῦτο καὶ δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ μειδίου πεποίηκε· φάσκοντος γὰρ τοῦ μειδίου, ὕβριν εἶναι καὶ ἰδιωτικὸν, ἀλλ' οὐ δημόσιον ἀδίκημα, τὸ περὶ τὴν ἑορτὴν, συνάγει ἑκάτερα, καὶ τὸ τῆς ὕβρεως, καὶ τὸ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖν, ἵνα μὴ τὸ τῆς ὕβρεως ἀφεὶς, ἀπολύσῃ καὶ τὸ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖν. μὴ γὰρ προυφεστώσης τῆς ὕβρεως, οὐδὲ τὸ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖν συνίσταται. ἐν δὲ τῷ ἀντωνομάζοντι ἀναιρεῖ τὸ ἕτερον. οἷον οὐκ εἰ κλέπτης, ἀλλ' ἱερόσυλος. καὶ ἡ διαφορὰ, ὅτι ἐκεῖ μὲν ἀκολουθεῖ φύσει τὸ πρᾶγμα τῷ ἐγκλήματι. οἷον τῷ ἱεροσύλῳ τὸ κλέπτην εἶναι, ἀναγκαῖον. ὁ γὰρ ἱερόσυλος καὶ κλέπτης ἱερῶν ἐστι δή που χρημάτων· τῷ μέν τοι δημόσια ἠδικηκότι οὐχ ἕπεται τὸ βίαιον εἶναι. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλως ἀδικῆσαι δημόσια. διόπερ ἐνταῦθα μὲν ὁ διώκων, ἀμφότερα συλλαμβάνων, ἐρεῖ· ἐκεῖ δὲ τὸ ἕτερον χωρίζει. τοῦτο οὖν πλέον ἔχει κεφάλαιον οὗτος ἐν τῇ διαιρέσει τοῦ ἀντωνομάζοντος, καὶ διαφέρουσα δηλαδὴ καὶ ἡ διαίρεσις γίνεται διὰ τοῦτο πρὸς τὸν ἀντωνομάζοντα. τρίτος, ὁ κατὰ πρόσωπα διπλοῦς. γίνεται δὲ, ὅταν πρᾶγμα ὁλόκληρον ὑπὸ δυοῖν ᾖ πεπραγμένον, ἢ ἄλλως δύο προσώποις τισὶν ὑπάρχον· οἷον, νόμος, τὰς ἱερωσύνας τοὺς παῖδας διαδέχεσθαι. παῖδα ἔχων ἠρίστευσε

ζες, καὶ

τις, καὶ ᾔτησεν ἱερωσύνην τινὸς ἀφελέσθαι καὶ αὐτοῦ παῖδα ἔχοντος· ἔλαβε, τεθνᾶσιν ἀμφότεροι, καὶ ἀμφισβητοῦσιν οἱ παῖδες ὑπὲρ τῆς ἱερωσύνης. τίς γὰρ ὁ τοῦ ἱερέως παῖς; οὔσης τῆς ζητήσεως, τῶν μὲν ἡ ἀρχὴ ὑπάρχει, τὸ γεγεννῆσθαι ἐν τῇ ἱερωσύνῃ· τῶν δὲ τὸ τέλος, τὸ ἱερέα ἔτι ὄντα τεθνᾶναι αὐτῶν τὸν πατέρα. καὶ τοῦτον δὲ παραπλησίως διαιρήσεις, κεφάλαιον ἀντιθεὶς κεφαλαίῳ. τέταρτος, ὁ ἐμπίπτων ὅταν ὥσπερ ἐν στοχασμῷ μεταξὺ τῶν κεφαλαίων ἄλλο ἐμπέσῃ ζήτημα ὁλόκληρον. οἷον ἀμύντωρ, ὅνπερ ἰδὼν τὰ μυστήρια, ἤρετό τινα μυηθέντα, εἰπὼν ἃ εἶδεν εἰ οὕτως ἔχοι· συγκατέθετο ὁ ἐρωτηθεὶς, καὶ ὡς ἐξειπὼν ὑπάγεται. τί γὰρ τὸ ἐξειπεῖν; οὔσης τῆς ζητήσεως, καὶ ταύτης μέχρι τοῦ πρός τι προϊούσης, ἐμπεσεῖται καὶ, τίς ὁ ἀμύντωρ; ἄλλο ζήτημα. καὶ διαιρήσεις γε καὶ τοῦτο πᾶσι τοῖς ἑξῆς, μέχρι τοῦ πρός τι. εἶτα κοινὰ ποιήσεις τὰ λοιπὰ κεφάλαια. πέμπτον εἶδος οἱ δύο καλούμενοι ὅροι. ὃ γίνεται, ὅταν περὶ δύο ὀνομάτων ἐφ' ἑνὸς προσώπου ἡ ζήτησις ᾖ, οὐκ ἀντωνομαζομένων, οἷον τὸν καθαρὸν καὶ ἐκ καθαροῦ ἱερᾶσθαι. πατέρα τις μοιχὸν ἀποκτείνας εἴργεται ἱερᾶσθαι. ἡ γὰρ ζήτησις, τίς ὁ καθαρὸς, καὶ τίς ὁ ἐκ καθαροῦ; καὶ χρὴ τὸ ἕτερον πρότερον τελείως ἐπελθόντα τοῖς κεφαλαίοις, αὖθις ἐπὶ τὸ ἕτερον ἐξ ἀρχῆς ἰέναι. ταῦτα περὶ ὅρου.

ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΣ.

Ἡ δὲ ἀντίληψις διαιρεῖται προβολῇ, μορίοις δικαίου, προσώπῳ, ὅρῳ καὶ τοῖς ἑπομένοις τῷ ὅρῳ, μέχρι τοῦ πρός τι, αὐτῇ τῇ ἀντιλήψει, μεταλήψει, ἀντιθέσει, ἑτέρᾳ μεταλήψει, θέσει, ποιότητι καὶ γνώμῃ.

ἡ προβολὴ γίνεται, ὡς καὶ ἐν τῷ ὅρῳ· τὸ δὲ μόριον τοῦ δικαίου, ταυτὸν μὲν ἐστι τῇ ἀντιλήψει, διαφέρει δὲ, ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἄνευ τε κατασκευῆς ἁπλῶς κατ' ἀρχὰς τίθεται, καὶ ἐν παραγραφικοῦ μοίρᾳ, ἐκεῖ δὲ, ὡς ἑτέρως· οἷον, ζωγράφος ναυάγια γράψας, πρὸ τῶν λιμένων ἀνέθηκε, καὶ μηδενὸς καταίροντος, δημοσίων ἀδικημάτων φεύγει. ἡ μὲν προβολὴ φανερά. τὸ δὲ μόριον τοῦ δικαίου, εἰ μὴ δεῖ ἐπὶ τούτοις κρίνεσθαι ἃ μηδεὶς κεκώλυκε νόμος. τὸ πρόσωπον, εἰ καὶ δεῖ, ἀλλὰ δημοσίων γε οὐ τοὺς ἰδιώτας, τοὺς δὲ ῥήτορας, ἢ τοὺς πρεσβευτὰς, ἢ τοὺς στρατηγοὺς, ἢ τὰ ὅμοια. οὗτοι γὰρ καὶ δύναιντ' ἂν ἀδικεῖν δημόσια, ὅτι καὶ τὰ δημόσια πράττουσιν· οἱ δὲ ἰδιῶται, οὐδέν. ὁ ὅρος, ὅτι ἔστιν ἄλλοις αἱ τῶν δημοσίων ἀδικημάτων γραφαί· οἷον ναῦς προδοῦναι, τείχη, συμμάχους, καὶ τὰ ὅμοια. ἔσται οὖν ἀναγκαίως ὁ συλλογισμὸς, καὶ ταῦτα κἀκεῖνα δημόσιον ἀδίκημα, καὶ οὐδὲν διαφέρει. πλειόνων γὰρ ὄντων τῶν τρόπων, καθ' οὓς ἄν τις ἀδικήσειεν, οὐκ, εἰ μὴ κατὰ πάντας τις ἀδικεῖ, διὰ τοῦτο ἀθῶος ἔσται, ἀλλ' εἰ καὶ καθ' ἕνα, δώσει δίκην, ἐκ τῶν ἐπιχειρήσεως δηλαδή. γνώμη νομοθέτου, εἰ ἐμπίπτει, χρήσεται ἑκάτερος πρὸς τὸ λυσιτελοῦν. ἡ πηλικότης, ὅτι μέγα τὸ γεγονός. τὸ πρός τι, ὅτι μεῖζον ἢ ἃ προβάλλεται. οἷον τοῦ τὰς ναῦς ἢ τὰ τείχη προδοῦναι, τὸ ἐν ἀπάνθ πάντων καταστῆναι τῶν ἀναγκαίων, μηδενὸς καταίροντος τῶν ἐμπόρων· ἐν δὲ τούτοις, λέγω δὴ τῇ πηλικότητι καὶ τῷ πρός τι, τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἐμπίπτει ἀναγκαίως, πρὸς ἃ ἡ ἀντίληψις, ὡς ἐμάθομεν ἐν στοχασμῷ, ὅτι ἔξεστι, καὶ οὐδεὶς κεκώλυκε νόμος. εἶθ' ἡ μετάληψις, ἐνστάσει μὲν εἰ ἐγχωροίη, ὅτι οὐδὲ ἔξεστιν· ἀντιπαραστάσει δὲ, ὅτι εἰ καὶ ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τούτοις, οὐδὲ τοιαῦτα.

τοιαῦτα. ἡ δὲ ἀντίθεσις ἐπὶ τούτου ἀντιστατικὴ γίνεται. οἷον, ὑπὲρ τῶν πλεόντων πεποίηκα, ἵνα εἰδότες οἵοις εἰκὸς αὐτοὺς περιπίπτειν κακοῖς, εἰ παρὰ καιρὸν πλέοιεν, φυλάττοιντο. ἑτέρα μετάληψις, ἄλλως ἔδει συμβουλεύειν. καὶ τοίνυν εἰ ὁ διώκων χρήσεται μεταλήψει, χρήσεται καὶ ὁ φεύγων πάλιν ἀντιλήψει. οἷον, ἕκαστος ὡς δύναται συμβουλεύει, καὶ οὐ κεκώλυται, ὁ ῥήτωρ τοῖς λόγοις, τῇ τέχνῃ ὁ ζωγράφος, καὶ γίνεται ἡ θέσις ἀκόλουθος. ἡ γὰρ θέσις ἐστὶ νῦν, ὅτι ἕκαστον δεῖ ὡς δύναται χρήσιμον γίνεσθαι τῇ πόλει. καὶ ὁ κατήγορος δὲ αὐτῇ χρήσεται ἔστιν ὅτε ἀναστρέψας, οἷον, εἰ μὴ, δεῖ ταῖς τέχναις ἁπλῶς καταχρῆσθαι ἐπὶ λύμῃ τῶν κοινῶν. ἡ ποιότης, ἢ ἡ γνώμη, ὡς δεῖ ἐξετάζεται, ἐν ὅρῳ μεμαθήκαμεν. ταυτὶ δὲ οὐχ ὡς διαιροῦντες εἴπομεν, πολλὰ γὰρ παρεῖται, ἀλλ' ὅσον ἐνδείξασθαι τὴν φύσιν τῶν κεφαλαίων. ἔστι καὶ ἀντιλήψεων εἴδη πλείονα, καὶ ἁπλαῖ μὲν αὐτῶν δύο, διπλαῖ δὲ αὖ προηγουμέναι μὲν δύο. γίνονται δὲ αὖ καὶ συμπλοκαί τινες, ὡς καὶ πλείους εὑρίσκεσθαι. ἀλλὰ τὰ προειρημένα γε εἴδη μόνα μαθοῦσιν ὑπάρχει μὴ σφάλλεσθαι περὶ ὀρθῆς διαιρέσεως, μηδὲ ἐν ἐκείνοις. διὸ καὶ περὶ τούτων λέξομεν. τῶν μὲν οὖν ἁπλῶν, ἡ μὲν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πεπραγμένου τὴν κρίσιν ἔχει. οἷον ἀλκιβιάδης μετὰ τὰ περὶ κύζικον κατελθὼν, εἶτα ἔχων ἐν ἐκπώμασι τὰ περὶ σικελίαν, φεύγει δημοσίων ἀδικημάτων. αὕτη τοῖς προειρημένοις κεφαλαίοις τέμνεται κατὰ τὰ ἐμπίπτοντα. ἡ δὲ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ πεπραγμένου καί τινος τοῦ συμβεβηκότος ἑτέρου, τὴν κρίσιν ἔχει, ὡς ἐπὶ τοῦ ζωγράφου τοῦ τὰ ναυάγια γράψαντος, καὶ ἐπεὶ μὴ καταίρουσί τινες, κρινομένου. καὶ αὖ ἐπὶ τοῦδε μετὰ τὰ κατὰ χερώνειαν ἔπεμψε φίλιππος, διδοὺς αἵρεσιν, ἢ τοὺς χιλίους αἰχμαλώ-

τοὺς λαμβάνειν, ἢ τοὺς χιλίους νεκρούς. ἔγραψε Δημοσθένης τοὺς χιλίους ἑλέσθαι νεκρούς, καὶ ἀποκτείναντος Φιλίππου τοὺς αἰχμαλώτους, δημοσίων ἀδικημάτων φεύγει. ἐν τοίνυν ταῖς τοιαύταις ἀντιλήψεσιν ἴδιον κεφάλαιον παρὰ τὰ προειρημένα ἐστὶ τὸ παραγραφικὸν, δυνάμενον καὶ πρὸ τῶν ἄλλων κεφαλαίων τίθεσθαι, καὶ μεταξὺ αὐτῶν, καὶ ὅλως ὃν ἂν πρότερον λυσιτελῇ. ἔστι δὲ τόδε, ὑπὸ τίσι με κρίνεις; εἰ μὲν ὑπὸ τοῖς ὕστερον πραχθεῖσιν, οὐ δεῖ ἐφ' οἷς ἄλλοι ποιοῦσι, ἕτερον εὐθύνεσθαι, οὐδ' εἰ προσήκοντες εἶεν γένει, μήτιγε δὴ πολέμιοι, καὶ μηδὲν προσήκοντες· εἰ δὲ ἐφ' οἷς ἐξ ἀρχῆς συνεβούλευσα, ἢ ἔπραξα, τότε ἔδει ἀντιλέγειν, ἢ εἴργειν. καὶ εἰ μὲν ἀντειπὼν ἡττήθης, τί βιάζῃ νῦν; ὡς οὐκ ἐμοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ ψηφισαμένων, ἢ καὶ μὴ κωλυσάντων κατηγορεῖς. εἰ δὲ οὐκ ἀντεῖπες, ἢ οὐκ ἐκώλυσας, ἤτοι ἔχων τι βέλτιον εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι, παρῆκας τοῦτο τότε, καὶ δυνατὸς ὢν ἐξελέγχῃ τοῖς κοινοῖς, ἢ οὐδὲν εἶχες ἀντιλέγειν, καὶ τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ὑπεύθυνος εἶ ὁμοίως ἐμοὶ τῶν ὕστερον ἀποβεβηκότων, καὶ ἃ μηδενὸς προσδοκήσαντος γέγονε, καὶ ἄξιος εἶ δίκην ὑπέχειν, εἰ δὴ καὶ ἐμὲ ἀξιοῖς. ἔτι ἐν ταῖς τοιαύταις ἀντιλήψεσι πρὸ τοῦ ἀντιθετικοῦ τοῦ ἐμπίπτοντος συγγνωμονικῷ παντὶ χρηστέον κεφαλαίῳ. οἷον, οὐδεὶς οἶδε μέλλον τὸ, οὐκ οὖν οὐδὲ ἐγὼ ἀγνοήσας ὑπεύθυνός εἰμι. μεταχειριστέον δὲ αὐτὸ, ὡς προσήκει, καὶ ὁ τῆς ὅλης τέχνης τῆς ῥητορικῆς ἐπιστήμων. οὐ γὰρ ἱκανὸν τὸ διελεῖν μόνον εἰδέναι, ὅπερ καὶ μόνον τουτὶ τὸ βιβλίον ἐπαγγέλλεται, ἀλλὰ καὶ τὸ εἰδέναι μεταχειρίζεσθαι. καὶ περὶ μὲν ἁπλῶν ἀντιλήψεων ταῦτα. τῶν δὲ αὖ διπλῶν, ἡ μέν ἐστι κατὰ συμπλοκὴν, ἡ δὲ κατὰ διαίρεσιν. καὶ κατὰ συμπλοκὴν μὲν, ὅταν δυοῖν ὄντοιν τοῖν

ἐγκλημά

ἐγκλήμασιν, μὴ δύνηται χωρὶς, ἑκάτερον αὐτῶν εἶναι ἔγκλημα, μετὰ δὲ τῆς τοῦ ἑτέρου συμπλοκῆς. οἷον, ταῖς πάντων γνώμαις ἀντιλέγων τις, αὐτὸς οὐδὲν ἀποφαίνεται, καὶ δημοσίων φεύγει. ἐνταῦθα, ὅτι μὲν δύο ἀντιλήψεις δῆλον. καὶ γὰρ λέγειν καὶ μὴ λέγειν ἔξεστι. καὶ αὖ, ὅτι δύο ἀντιθέσεις, ὁμοίως. οἷον ἀντιλέγω, δεῖ γὰρ ἐφ᾽ οἷς ἁμαρτάνουσιν οἱ λέγοντες, ἀντιλέγειν. πάλιν, οὐ λέγω, οὐδὲν γὰρ δεῖ περὶ τῶν μὴ κατεπειγόντων λέγειν. ἀλλ᾽ ἴδιον τοῦ εἴδους τούτου, τὸ δεῖν ἀπολογουμένους μὲν διαιρεῖν, καὶ χωρὶς περὶ ἑκατέρου ποιεῖσθαι τὸν λόγον, κατηγοροῦντας δὲ συμπλέκειν. κατὰ διαίρεσιν δὲ, διπλῆ ἀντίληψις γίνεται, ὅταν δύο ἐγκλήματα ᾖ, δυνάμενα καὶ χωρὶς ἀλλήλων, κρίσιν ὑποδέχεσθαι. οἷον, πολλάς τις ἀμείβων γυναῖκας, καὶ πολλοὺς τιθέμενος παῖδας, κακοῦ βίου φεύγει. ἐνταῦθα ὁμοίως μὲν ὁ κατήγορος συμπλέξει, ὁ δὲ φεύγων διαιρήσει. δῆλον μέντοι, ὡς καὶ καθ᾽ ἑαυτὸ ἑκάτερον ὑποδεχόμενον κρίσιν, αὐξήσεως μὲν ἕνεκα συμπλέκεται ὑπὸ τοῦ κατηγόρου· μειώσεως δὲ αὖ χάριν, διαιρεῖται ὑπὸ τοῦ φεύγοντος· ἐν δὲ τῷ προτέρῳ οὐκ αὐτὸ τοῦτο τῆς αὐξήσεως, ἢ τῆς μειώσεως ἕνεκα οὕτω γίνεται, ἀλλ᾽ ὅτι μηδὲ ἄλλως κρίσιν δύναται ἐπιδέξασθαι τὸ πρᾶγμα, ἢ τοῦτον εἰσαγόμενον τὸν τρόπον. ἔφην δύνασθαι καὶ πλείονα εἴδη εἶναι ἀντιλήψεων, αὐτίκα τόδε τῶν προειρημένων διαφέρει. οἷον, γραψάμενοί τινες ἀλλήλους μοιχείας, καθυφέντες τὰς γραφὰς, ἤμειψαν τὰς γυναῖκας, καὶ φεύγουσι κακοῦ βίου. πρῶτον μὲν δὴ δύο πρόσωπά ἐστι τὰ κρινόμενα, ἔπειτα τέσσαρες ἀντιλήψεις καὶ αὕτη παρ᾽ ἀμφοῖν, καὶ τοσαῦται παραγραφαί. οἷ γὰρ γράφεσθαί τινα ἔξεστι, καὶ πάλιν ἀναιρεῖσθαι τὰς γραφὰς, ἔξεστι γαμεῖν ὅθεν βούλεταί τις καὶ ἀποβάλλεσθαι τὴν οὖσαν γυναῖκα.

ταῦτα

ταῦτα πάντα οὐ κεκώλυται, καὶ τούτων γε ἑκάστην ἀνάγκη λύειν τῷ κατηγόρῳ. φανερὰ δὲ ἡ μέθοδος ἐπ' ἀμφοῖν, ἐπί τε τοῦ κατηγόρου καὶ ἐπὶ τοῦ φεύγοντος, ἀπὸ τῶν προειρημένων. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα εἴδη ἀντιλήψεων, ἃ περιττὸν ἂν εἴη λέγειν νῦν. πᾶσαν γὰρ ἀντίληψιν τοῖς προειρημένοις ἄν τις ὀρθῶς ἑπόμενος διαιροίη.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΤΙΘΕΤΙΚΩΝ. ἀντιστάσεως, ἀντεγκλήματος. μεταστάσεως. συγγνώμης.

Αἱ ἀντιθετικαὶ πᾶσαι διαιροῦνται προβολῇ, ὅρῳ, ἔστιν ὅτε καὶ τοῖς ἑπομένοις τῷ ὅρῳ μέχρι τοῦ πρός τι, διανοίᾳ, αὐτῇ τῇ ἀντιθέσει, ἥ ἐστιν ὁμώνυμος τῇ στάσει αὐτῇ τοῦ ζητήματος, ἀντιστατικῇ, ἢ ἀντεγκληματικῇ, ἢ μεταστατικῇ, ἢ συγγνωμονικῇ, ἑτέρᾳ διανοίᾳ, μεταλήψει, πρός τι, ὅρῳ βιαίῳ, θέσει, ἑτέρᾳ μεταλήψει, ἀντιλήψει, ποιότητι καὶ γνώμῃ. ἡ προβολὴ φανερὰ ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων. τῷ δὲ ὁρικῷ ὅτε ἐμπίπτει, ὁμοίως χρησόμεθα, καθάπερ καὶ ἐν τῇ ἀντιλήψει προείρηται, καὶ μετὰ τὴν αὔξησιν δηλαδὴ τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἐστί, πρὸς ἃ τῇ διανοίᾳ ὁ φεύγων χρήσεται. παράδειγμα δὲ ἔστω τόδε· ἀριστεὺς πορνεύοντα τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε, καὶ φεύγει φόνου. τὸ μὲν οὖν ὁρικὸν οὐκ ἐμπέπτωκε, μετὰ δὲ τὴν προβολὴν θήσει ὁ κατήγορος τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους, ἐπειδὴ μὴ ἐμπέπτωκε τὸ ὁρικόν, πρὸς ἃ ὁ φεύγων τῇ διανοίᾳ χρήσεται, ἀξιῶν μὴ τὸ γεγονὸς μόνον ἐξετάζειν, ἀλλὰ καὶ μεθ' ἧς γνώμης· πρῶτον μὲν ὅτι οὐ δύσνους ὢν οὐδὲ ἐπιβουλεύων τῷ παιδί, ἔπειτα ὅτι ἄκων μέν, ἀναγκαίως δέ. εἶτα ἡ ἀντίθεσις ἐνταῦθα ἀντεγκληματικὴ ἐμπέπτωκεν, ὅτι ἄξιος ἦν, καὶ τόπον ἕξει κατὰ πόρνου.

ἐν πάσῃ γὰρ ἀντιθέσει ἀντεγκληματικὴ ἀντίθεσις τοπικὴ γίνεται. ἔστι δέ τι καὶ ἀντιστατικὸν, ὡς ὅτι τῆς τοιαύτης οὐ δεῖ ἐλεεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀναιρεῖν, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ πεποίηκε τοῦτο τοῦ παθόντος. ὅλως τε πᾶσαι αἱ ἀντιθετικαὶ, ἀλλήλαις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμπλέκονται, καὶ οὐ μόνον ἀλλήλαις, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις στάσεσιν. ἡ ἑτέρα διάνοια τοῦ διώκοντος, ἔστιν ὅτι οὐ διὰ τοῦτο, ἀλλὰ δι᾽ ἄλλο τι. χρὴ δὲ γινώσκειν ὅτι εἰ καὶ μὴ ἐνταῦθα πάνυ οἰκεῖον τὸ κεφάλαιον, ἀλλ᾽ ἐν ἑτέροις οἰκειότατόν τε ὁμοῦ καὶ χρησιμώτατον εὑρίσκεται. ἡ μετάληψις, ὅτι ἄλλως, οὐχ οὕτως ἐχρῆν. τὸ πρός τι, ἀμφοῖν ὄντων, πότερον μεῖζον ἀνταποδεικνύντων, τὸ εὐεργέτημα ἢ τὸ ἀδίκημα. ὁ βίαιος ὅρος ὁμοίως ἀμφοτέρων ἐστὶ, γνωριμώτερον δὲ ἔσται τὸ κεφάλαιον ἐπὶ τούτου τοῦ ζητήματος, ἐν λιμῷ τις πολιορκίᾳ συμβουλεύων ὁ στρατηγὸς ἐξιέναι καὶ μάχεσθαι, οὐκ ἔπεισε· διέκοψε λαθὼν τοῦ τείχους μέρος τι, καὶ νενικήκασι μὲν ἐξελθόντες, δημοσίων δὲ ὕστερον φεύγει. ὁ οὖν βίαιος ὅρος, εἰ μηδὲ νίκη τοῦτο ἀλλ᾽ ἅλωσις πόλεως, καὶ κατασκαφή. καὶ πάλιν ὑπὲρ τοῦ φεύγοντος ὡς ἑτέρως, εἰ μηδὲ διακόψαι τεῖχος τοῦτό ἐστιν, ἀλλὰ στῆσαι πεπτωκός. ἡ θέσις οὖν ἕπεται ἀκολούθως, ὅτι δεῖ τὸν στρατηγὸν καθ᾽ ὃν ἂν ἐγχωρῇ τρόπον εὖ ποιεῖν τὴν πόλιν, καὶ ἀκόντων ἐνίοτε τῶν πολιτῶν δι᾽ ἄγνοιαν τοῦ βελτίστου, καὶ βλάπτειν μικρὰ ἀντὶ μεγάλων· κοινὸν γὰρ τοῦτο ἐν πάσῃ ἀντιθέσει. ἡ ἑτέρα μετάληψις πάλιν τοῦ διώκοντός ἐστι. ἐχρῆν αὐτὸ τοῦτο ἀνακοινοῦν τῷ δήμῳ, τοῖς ταξιάρχαις τοῖς λοχαγοῖς. ἡ ἀντίληψις, στρατηγὸς ἦν, καὶ ἐξῆν δήπου, ἢ ὅτι γε πατρί γε ὄντι ἐξὸν ἦν μὴ βουλεύσασθαι περὶ τοῦ παιδός. καὶ ὅλως τοῖς ἐμπίπτουσι χρησόμεθα, ὡς ἂν ὁ και-

ρὸς διδῷ. ἡ ποιότης καὶ ἡ γνώμη, ὡς γίνεται, ἐν ὅρῳ μεμαθήκαμεν. ἐπηρεάσθησαν δέ τινες τῶν συγγεγραμμένων τέχνην ζητητικὴν, τὸ περὶ διαιρέσεως μέρος αὐτοῦ εἴδη τινὰ εἰπεῖν ἀντιστάσεων, καὶ νὴ δία γε τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν στάσεων, οὐχ ἵνα διάφορόν τινα οὖσαν τὴν διαίρεσιν ἐν αὐταῖς διδάξωσιν ἡμᾶς, καθάπερ ἡμεῖς ἔν τε ἀντιλήψει, καὶ ἐν ἄλλοις πεποιήκαμεν, ἦν γὰρ ἂν ἴσως τινὸς ἄξιον, ἀλλ᾽ ὅτι φασὶν, ἡ μὲν ἰδιωτική, ἡ δὲ, δημοσία, ἡ δὲ, μικτή ἐστι, καὶ τοιαῦτά τινα, τὸ δὲ αὐτὸ ἁμάρτημα κἀνταῦθα ὥσπερ ἐν τοῖς περὶ τῶν ἰδεῶν τῶν τρόπων. τοῦτο γὰρ πάλιν τοῖς μὲν περὶ ἰδιώτου καὶ δημοσίου λόγου ἐπεσκεμμένοις χρήσιμον, θαυμάζω δὲ εἰ ἐγχωρεῖ τὸν περὶ διαιρέσεως ἔτι τοιαύτης ἀγνοοῦντα, ἐκεῖνα εἰδέναι. μὴ γινώσκοντα γάρ τί ἂν ὄφελος γένοιτο τῆς διαφορᾶς τῶν ζητημάτων, ὅτι ἰδιωτικὸν, ἢ ὅτι δημόσιόν ἐστι; ἔτι τὸ συγγνώμην ἀπὸ τῆς μεταστάσεως, οὐ μόνον ἀνυπευθύνῳ καὶ ὑπευθύνῳ ἐχώρησάν τινες, ἀλλ᾽ ἁπλῶς, τὰ μὲν εἰς τὸ τῆς ἔξωθεν μεθιστάντα τὸ ἀδίκημα, πάντα μεταστατικὰ εἰρήκασιν εἶναι, ἐάν τε χειμὼν, ἐάν τε βάρβαροι, ἐάν τε ἄλλο τοιοῦτον τρόπον ἦ· τὰ δὲ εἰς ἴδιόν τι πάθος ψυχῆς μόνα συγγνώμης εἶναι ὡρίσαντο, οἷον ἔλεον, ἢ οἶκτον, ἤ τι τοιοῦτον. ἴσως ταῦτα οὐ κακῶς, διαφέρει δὲ οὐδὲν πλὴν τοῦ ὀνόματος τῆς συγγνώμης. ᾧ κἂν ταῖς μεταστάσεσι πολλάκις ἄν τις χρήσαιτο καλῶς, κἂν ταῖς ὁμολογουμέναις συγγνώμαις. πάλιν αὖ τοὐναντίον τῇ μεταστάσει χρήσεται. τοῦτο δὲ οὐ τοῦ διαιρετικοῦ εἴδους οἶμαι, τοῦ δὲ τοῖς καιροῖς εἰδέναι χρῆσθαι καὶ μεθοδεύειν ὀρθῶς τὰ νοήματα.

ΠΕΡΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ.

Η πραγματικὴ διαιρεῖται νομίμῳ, δικαίῳ, συμφέροντι, δυνατῷ, ἐνδόξῳ, τῷ ἐκβησομένῳ. ἔστι δὲ ἡ μὲν ἔγγραφος πραγματική, ἡ δὲ, ἄγραφος. ἔγγραφος μὲν, ἡ ἀπὸ ῥητοῦ τὸ ζήτημα ἔχουσα, οἷον ἐν τρισὶν ἡμέραις περὶ πολέμου βουλεύεσθαι νόμος ἐκέλευε, ἐλάτειαν ἔχοντος φιλίππου, γράφει δημοσθένης αὐθημερὸν ἐξιέναι· ἄγραφος δὲ, ἡ μὴ ἀπὸ ῥητοῦ, οἷον ἀξιοῖ μετὰ τὰ κατὰ πύλον κλέων πύλιος καλεῖσθαι. τὸ τοίνυν νόμιμον ἐν μὲν τῇ ἐγγράφῳ, μιᾷ τῶν νομικῶν ὑποπίπτει στάσεων, καὶ κατ᾽ αὐτήν γε διαιρεθήσεται, αὐτίκα δὲ περὶ τῶν νομικῶν στάσεων λέξομεν, ἐν δὲ τῇ ἀγράφῳ, τὸ ἔθος ὡς νόμιμον ἐξεταστέον, οἷον ὅτι καινὰ ἀξιοῖς, καὶ οἷα, καὶ ὅσα οὐδείς πω πρότερον, ταῦτα δὲ πάλιν ἐνστάσει καὶ ἀντιπαραστάσει μεθοδεύσομεν. ἀντιπαραστάσει μὲν, οἷον κλέων ἀξιοῖ μετὰ τὰ ἐν πύλῳ πύλιος καλεῖσθαι, καινὰ ἀξιοῖς, καινὰ ἀξιῶ, καινὰ γὰρ καὶ τὰ πεπραγμένα· ἐνστάσει δὲ, εἶτα μέν τοι οὐδὲ καινά, καὶ γὰρ καὶ περικλῆς, ὀλύμπιος ἐκλήθη. ποτέρῳ δὲ πρότερον χρηστέον, τῇ ἐνστάσει, ἢ τῇ ἀντιπαραστάσει, οἱ καιροὶ διδάσκουσιν, ὡς καὶ ἐν στοχασμῷ διωρισάμεθα. τὸ δίκαιον μιᾷ τῶν δικαιολογικῶν ὑποπίπτει, καὶ κατ᾽ ἐκείνην γε διαιρεθήσεται, ὡς ἂν ἐγχωρῇ τοῖς κεφαλαίοις. τὸ συμφέρον διττόν ἐστιν, ὅτι χρήσιμον, καὶ ὅτι ἀναγκαῖον, οἷον χρήσιμον προλαβεῖν ὀλυνθίους, μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖον, ἵνα μὴ μέγας ὁ φίλιππος ἑλὼν ἐκείνους γένηται καθ᾽ ἡμῶν. τοῦτο δὲ διχῶς ἐξετάσεις, τί ποιοῦσιν ἡμῖν, τόδε τι πρᾶγμα περὶ οὗ ἡ βουλή, συμβήσεται, καὶ τί μὴ ποιοῦσιν.

ἑκάτερον δὲ αὐτῶν πάλιν τετραχῶς, οἷον, εἰ μὲν ἑλοίμεθα αὐ-
τὸ, τὰ μὲν ὑπάρχοντα ἡμῖν ἀγαθὰ παραμενεῖ, καὶ τὰ οὐκ
ὄντα προσέσται, τὰ δ᾽ αὖ ὑπάρχοντα φαῦλα ἀποτρεψόμεθα,
καὶ τὰ οὐκ ὄντα οὐ προσληψόμεθα. εἰ δὲ μὴ ἑλοίμεθα, τὰ μὲν
ὑπάρχοντα ἀγαθὰ ἀπολεῖται, τὰ δ᾽ οὐκ ὄντα μὲν, προσγι-
νησόμενα δὲ, οὐ προσέσται. καὶ πάλιν, τὰ μὲν ὑπάρχοντα φαῦ-
λα παραμενεῖ, τὰ δὲ οὐκ ὄντα προσέσται. τὸ δ᾽ αὖ δυνατὸν ὑπο-
διαιρήσεις, πρῶτον μὲν ὅτι οὐ χαλεπὸν δεικνὺς, ἐνστάσει χρώ-
μενος· εἶτα ἀντιπαραστάσει, ὅτι εἰ καὶ χαλεπὸν, ἀλλ᾽ ἀναγ-
καῖον, καὶ ὅτι δεῖ ὑπὲρ τῶν χρηστῶν καὶ πόνους καὶ κινδύνους ὑ-
φίστασθαι, καὶ ὅτι ὑπὲρ τοῦ μὴ χαλεπωτέροις περιπεσεῖν· εἶθ᾽ ὅτι
καὶ ῥᾴδιον. ἐὰν δὲ περὶ πολέμου ἤ τινος τοιούτου ᾖ, τὸ δυνατὸν
ἀπὸ τῶν παρακολουθούντων τοῖς προσώποις σκόπει, ὡς ἐν ὀλυνθια-
κῶν δευτέρῳ ὁ δημοσθένης, πῶς ἔχει φίλιππος; ὅτι ἀθυμεῖ,
ἢ ὡς τὰ ἔξωθεν, οἷον θετταλοὶ, ἰλλυριοὶ, τὰ χρήματα, οἱ πε-
ρὶ αὐτὸν ξένοι, καὶ πεζαίτροι, καὶ τὰ ἑξῆς. τούτῳ δὲ ἀντέκειτο
μὲν ἡ περὶ τῆς ἀθηναίων δυνάμεως ἐξέτασις, διότι δὲ παρῆκεν
αὐτὴν ὁ ῥήτωρ, ὁ τὸν λόγον ἐξετάζων κατὰ θεωρίαν δείξει δη-
λαδή. ἀλλ᾽ ἥ γε διαίρεσις ἀπαιτεῖ, θαυμαστὸν δὲ οὐδὲν εἰ πα-
ρεῖται. ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων κεφαλαίων ἵνα ἔγκειται καὶ παραλέλει-
πται κατὰ φύσιν, καὶ ἡμεῖς πολλάκις παρελίπομεν, οὐκ ἐν πραγ-
ματικῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ. τὴν μὲν γὰρ ὁδὸν ἡ τέχ-
νη δείκνυσι τῆς διαιρέσεως, τῇ δὲ φύσει τοῦ πράγματος τὴν τέχ-
νην προσαπτέον κατὰ τὸ ἐγχωροῦν. τὸ μὲν γὰρ τῆς εὑρέσεώς ἐστι,
τὸ δὲ τῆς κρίσεως. ἄλλως τε οὐχ ὅσα δ᾽ ἂν εὕρωμεν, ἐροῦμεν,
ὅσα δ᾽ ἂν κρίνωμεν εἶναι ῥητέα. τὸ ἔνδοξον ὁμοίως τῷ συμφέ-
οντι, οἷον, τίς δόξα ὑπάρχουσα ἡμῖν παραμενεῖ, καὶ τίς οὐκ

οὖσα

οὖσα περιέσται, εἰ ποιοῖμεν ταῦτα περὶ ὧν ἡ βουλή· καὶ τίνα ἀπωσόμεθα ἀδοξίαν οὖσαν, καὶ τίνα οὐ προσληψόμεθα μὴ οὖσαν, προσδοκωμένην δέ. καὶ πάλιν, εἰ μὴ ποιοῖμεν, τίνα αἰσχύνην οὖσαν οὐκ ἀπωσόμεθα, καὶ τίς οὐκ οὖσα καταλήψεται ἡμᾶς· καὶ τίς ὑπάρχουσα ἡμῖν δόξα διαφεύξεται, καὶ μὴ ὑπάρχουσα προσγενομένη δὲ ἂν οὐ προσέσται. τὸ δὲ ἐκβησόμενον, καθ᾽ ὑπόθεσιν λαμβάνεται ἐφ᾽ ἑκάτερα τῶν ἀποβαινόντων, οἷον, ὅτι ἐάν τε κρατήσωμεν, ἐάν τε μή, λυσιτελεῖ τὸ βοηθῆσαι. ἤδη δὲ καὶ τὸ ψηφίσασθαι μόνον, ὡς ἐν Φιλιππικοῖς, οἷον, ὅτι παντελῶς οὐδ᾽ εἰ μὴ ποιήσετε νὴ Δία, ὡς ἔγωγε κρίνω, εὐκαταφρόνητον ἔσται. ἵν᾽ διὰ τὸν φόβον εἰδὼς εὐπρεπῶς ἡμᾶς, ἀπόσχηται, ἢ παριδὼν ταῦτα, ἀφύλακτος ληφθῇ. καὶ πάλιν, ὅτι χωρὶς ἡμῶν ἐάν τε ἡττηθῶσιν οἱ δεόμενοι ἡμῶν σύμμαχοι, ἐάν τε κρατήσωσι, βλαβερὸν ἐφ᾽ ἑκάτερα, ὡς ἐν τῷ ὑπὲρ μεγαλοπολιτῶν.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΛΗΨΕΩΣ.

Ἡ μετάληψις πάλιν, ἡ μὲν ἔγγραφός ἐστιν· ἡ δέ, ἄγραφος. καὶ ἡ μὲν ἔγγραφος τελεία τέ ἐστι παραγραφή, καὶ τὸ πρότερον ζήτημα περὶ μίαν εὑρίσκεται στάσιν τῶν νομικῶν, περὶ ὧν αὐτίκα λέξομεν, ὡς εἴρηται. ἔστι δὲ ὅτε ὁρικῶς τέμνεται τὸ πρότερον ζήτημα, τὸ δὲ μετὰ τὴν παραγραφὴν καθ᾽ ἑτέραν τινὰ διαιρεθήσεται τῶν λογικῶν στάσεων, οἷον τὸν ἀντιλέγοντα νόμῳ, εἴσω τῶν τριάκοντα ἡμερῶν δέον ἀντιλέγειν, πρὶν τοι κυρωθῆναι, μετὰ ταῦτα δέ, μὴ ἐξεῖναι· πρεσβεύοντός του πένητος, ὁ πλούσιος ἐχθρὸς ὤν, εἰσήνεγκε νόμον, τὸν εἴσω πέντε ταλάντων οὐσίαν κεκτημένον μὴ πολιτεύεσθαι μὴ δὲ λέγειν· ἐπανῆκε με-

τὰ τὰς τριάκοντα ὁ πένης, καὶ ἀντιλέγειν βούλεται τῷ νόμῳ, ἡ προτέρα ζήτησις, κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν γίνεται, πότε, καὶ τίσιν εἴσω τῶν τριάκοντα ἡμερῶν προστάττει ἀντιλέγειν ὁ νόμος, καὶ ὅτι οὐδὲ τοῖς πρεσβεύουσιν, οὐδὲ τοῖς ἀποῦσι, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· ἡ δευτέρα δὲ κατὰ τὴν πραγματικὴν, εἰ νόμιμον τὸ εἰσενεχθὲν πρᾶγμα, εἰ δίκαιον, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐμπέπτωκε δὲ ἐνταῦθα καὶ δεύτερόν τι, ὡς παραγραφικόν, οἷον οὐκ ἔχοντα πέντε τάλαντα, οὐ δύναται λέγειν. δῆλον δὲ ὡς καὶ πρὸς τοῦτο ἀπαντήσεται τῇ φύσει τοῦ πράγματος, ἔτι γὰρ τῆς ζητήσεως οὔσης περὶ τοῦ εἰ χρὴ δοκιμασθῆναι αὐτὸν, οὐχ οἷόν τε ἤδη ὡς κυρίῳ χρῆσθαι. ἡ δὲ ἄγραφος διαιρεῖται προβολῇ, παραγραφικῷ, τῷ ἀπὸ τοῦ ῥητοῦ, μεταλήψει, συλλογισμῷ, ὅρῳ, ἀντιθέσει, ἑτέρᾳ μεταλήψει, ἀντιλήψει, θέσει, ποιότητι καὶ γνώμῃ, οἷον ἀριστεύσας τις ᾔτησε πολίτου φόνον, καὶ ἔλαβεν, εὕρηται προαπεκτονὼς αὐτὸν, καὶ φεύγει φόνου. ἡ προβολή, ἀνδροφόνος εἶ. τὸ παραγραφικὸν, οὐ δώσω λόγον ὑπὲρ τοῦ παραδοθέντος μοι πρὸς ἀναίρεσιν ὑπὸ τοῦ δήμου. ἡ μετάληψις, οὐκ ἦν ὅτε ἀνῃρεῖτο οὔπω παραδεδομένος. τὸ γὰρ κατὰ τὸν χρόνον, μεταλαμβάνει δηλαδὴ, καὶ τὸ μὲν πρᾶγμα συγχωρεῖ, τὸ δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα, κρίνει, ἐν ᾧ ὅτι οὐδ' ἂν ἔδωκεν ὁ δῆμος εἰ παρῆν καὶ ἀντέλεγεν. ὁ συλλογισμὸς, ὅτι οὐδὲν διαφέρει ἢ νῦν ἢ τότε. λέγομεν δὲ οὐχ ὡς διαιροῦντες, ἀλλ' ὡς πρὸς ἔνδειξιν τῆς φύσεως τῶν κεφαλαίων. ἐπεὶ πολλά ἐστι τοῖς διαιροῦσι, ἐνταῦθα εἰπεῖν· ὁ ὅρος, ὅτι πάμπολυ διαφέρει. ἡ ἀντίθεσις, εἰ ὅπου καὶ ὁ δῆμος αὐτοῦ κατεψηφίζετο, ἄξιος ἦν. ἑτέρα μετάληψις, ὅτι ἐχρῆν αὐτὸν τοῦτο εἰπόντα σε ὡς ἀπέκτεινας, καὶ ὅτι ἄξιος ἦν ἀποσφαγῆναι, καὶ αἰτεῖν ἄφεσιν. ἧς ἀκόλουθος ἡ ἀντίληψις, ὅτι

ἐξῆν

ἐξῆν ὅπως ἐβουλόμην αἰτεῖν, καὶ οὐχ ὑμᾶς ὁριστὰς ἔδει μοι εἶναι τοῦ τρόπου καθ' ὃν αἰτεῖν ἐχρῆν. ἡ θέσις, εἰ δεῖ ταῦτα ἐπιτρέπειν, ἢ οὐ δεῖ τὰς ἀριστείας ἐπὶ τοῖς συκοφάνταις ποιεῖν. ἡ ποιότης καὶ ἡ γνώμη, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΙΑΣ.

Η κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν ζήτησις διαιρεῖται προβολῇ ῥητοῦ, τῇ διανοίᾳ, τῷ μὴ προσδιωρίσθαι, πάλιν διανοίᾳ τοῦ νομοθέτου, συλλογισμῷ, ὅρῳ, ἀντιθέσει, μεταλήψει, πρός τι, ὅρῳ βιαίῳ, θέσει, ἑτέρᾳ μεταλήψει, ἀντιλήψει, ποιότητι, γνώμῃ. ἡ προβολή ἐστιν αὐτὸ τὸ παρὰ τὸ ἔγγραφον γεγονὸς, οἷον ξένος εἰ ἀνέλθοι ἐπὶ τὸ τεῖχος, θανάτω. πολέμου ὄντος ἀνελθών τις, ἠρίστευσε, καὶ ὑπάγεται τῷ νόμῳ. ἡ τοίνυν προβολὴ, ὅτι ἀνῆλθες. ἡ διάνοια διττῶς ἐξετάζεται, τοῦ τε νομοθέτου καὶ τοῦ ὑπευθύνου. τοῦ μὲν νομοθέτου, οἷον, πότε λέγει τοὺς ἀνελθόντας; ἐπὶ τίσι; καὶ διατί; τοῦ δὲ ὑποκειμένου προσώπου τῷ ῥητῷ, οἷον οὐκ εἰ ἀνῆλθον δεῖ σκοπεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ μεθ' ἧς γνώμης, καὶ ὅτι μὴ δυσνοίᾳ. τὸ μὴ προσδιωρίσθαι τῷ ῥητῷ, τοῦ χρωμένου ἐστὶν, οἷον οὐδὲν τούτων προσδιώρισεν ὁ νομοθέτης, ἀλλ' ἁπλῶς εἶπε, τὸν ξένον μὴ ἀνιέναι. ἡ δὲ ἑτέρα διάνοια κοινή ἐστιν ἀμφοῖν. ὁ μὲν γὰρ φεύγων πρὸς τὸ μὴ προσδιωρίσθαι ἀπαντῶν, χρήσεται αὐτῇ, οἷον οὐδὲν ᾤετο δεῖν περὶ τῶν φανερῶν ὁ νομοθέτης διορίζειν, κελεύων τοὺς ἐπ' εὐνοίᾳ μὴ κεκωλῦσθαι. ὁ δ' αὖ διώκων ἐρεῖ, ὅτι ἄτοπον ἡγήσατο ἁπλῶς, ἐπιτρέπειν ἀνιέναι τοὺς ξένους.

ὁ συλλογισμός, εἰ μηδὲν διαφέρει τὸ προσδιωρίσθαι, εἰ μὴ τῷ ἐγγράφῳ· ὃ καὶ ἄνευ ἐκείνου ἐστὶ φανερόν. ὁ ὅρος ὅτι πλεῖστον διαφέρει. καὶ πάντη, ἡ ἀντίθεσις αὐτό ἐστι τὸ γεγονός, καὶ πλέον ἔξει γε ὁ φεύγων ἐν αὐτῇ. ἡ μετάληψις, οἷον εἴ τι ἑτέρως δικαίως ἐξῆν σοι ποιεῖν εὖ τὴν πόλιν εἰ προήρου, καὶ μὴ παρανομεῖν. τὸ πρός τι, ὡς ἐν ταῖς ἀντιθετικαῖς, πότερον μεῖζον, τὸ εὐεργέτημα ἢ τὸ ἀδίκημα, καὶ ἔστι κοινὸν ἀμφοῖν. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ κεφάλαια, οὕτως ὡς ἐν ταῖς ἀντιθετικαῖς ἐξετασθήσεται.

ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΝΟΜΙΑΣ.

Η ἀντινομία, ἔστι μὲν οἷόν τι διπλοῦν ῥητὸν καὶ διάνοια, ὡς κἀν τῇ μεθόδῳ καθ' ἣν ἐπέγνωμεν τὰς στάσεις, ὡρισάμην, καὶ τοῖς γε πλείστοις κεφαλαίοις κοινωνεῖ τῇ στάσει ταύτῃ, διπλοῖς δηλαδὴ γινομένοις, ἔχει δέ τι καὶ ἴδιον, ὡς φανεῖται. οὑτωσὶ δὲ διαιρήσεις, προβολῇ ῥητοῦ, διανοίᾳ, ἑτέρᾳ προβολῇ ῥητοῦ, καὶ πάλιν ἑτέρᾳ διανοίᾳ. τῶν δὲ ἐφεξῆς κεφαλαίων τινὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκλείπει, διὰ τὸ ἰσάζον, οἷον ἕπεται μὲν τούτοις ὥσπερ ἐν τῷ ῥητῷ καὶ τῇ διανοίᾳ τὸ μὴ προσδιωρίσθαι, καὶ ἡ ἑτέρα διάνοια τοῦ νομοθέτου, καὶ ὁ συλλογισμός, καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν ὅρος· ἰσάζειν δέ πως δοκεῖ ταῦτα, ἐπ' ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν παραπλησίως λέγεσθαι δυνάμενα. καὶ χαλεπὸν αὐτοῖς χρῆσθαι δυνηθῆναι. τὰ μέντοι μετὰ ταῦτα κεφάλαια δῆλά ἐστιν, οἷον ἀντίθεσις, μετάληψις, πρός τι, ὁ βίαιος ὅρος, ἡ θέσις, ἑτέρα μετάληψις, ἀντίληψις, εἶτα ποιότης καὶ γνώμη· ἴδιον δὲ ἀντινομίας κεφάλαιον παρὰ τὸ ἐν τῷ ῥητῷ καὶ τῇ διανοίᾳ διαίρεσιν, ἡ περὶ τοῦ πότερον περιέχει καὶ πότερον περιέχεται ἡ τῶν ῥητῶν

ζήτησις

ζήτησις, οἷον, ποτέρου γενομένου μηδετέρου ἀναιρεθήσεται τῶν ῥητῶν, ὅπερ κεφάλαιον μετὰ τὸ πρός τι τεθήσεται. ἀπὸ δὲ τοῦ παραδείγματος ἔσται φανερὰ πάντα, οἷον ἀποκήρυκτος μὴ μετεχέτω τῶν πατρῴων, καὶ ὁ ἐπιμείνας χειμαζομένῃ νηὶ δεσπότης ἔστω τῆς νεώς. ἀποκήρυκτος ἐπιμείνας πατρῴᾳ νηὶ χειμαζομένῃ, κωλύεται δεσποτεῖν αὐτῆς. ἡ προβολὴ τοῦ ῥητοῦ, ἀποκηρύκτῳ ὄντι σοι οὐ μέτεστι τῶν πατρῴων. ἡ διάνοια, τοῦτο λέγει δήπουθεν, ὅταν ὡς κληρονομήσων, ὅταν ὡς διαδεξόμενός τι τῶν τοῦ πατρὸς κατὰ τοὺς περὶ τῶν παίδων νόμους ἀντιποιῆταί τις, οὐχ ὅταν ὡς ἀλλότριος καὶ μηδὲν προσήκων. εἶτα ἕπεται ἡ ἑτέρα προβολὴ τοῦ νόμου, οἷον, ἄλλως τε καὶ ὅταν νόμος οὕτω σαφῶς διδῷ, τὸ κύριον εἶναι τὸν ἐπιμείναντα, τῆς νεώς. πρὸς ἣν ἡ ἑτέρα διάνοια, ἀλλὰ τηνικαῦτα δίδωσιν ὅταν μὴ πατρῷον ᾖ τὸ κτῆμα, ὅταν ἀλλότριον, ὅταν μὴ ἀποκήρυκτός τις ᾖ, ὅταν μὴ νόμῳ εἰργόμενος. εἶτα ἔστι τὸ μὴ προσδιωρίσθαι, καὶ ἰσάζειν. τάχα δὲ ἄν τις αὐτὸ καὶ μεθοδεύσειε διαιρῶν, νῦν δὲ ἡμεῖς οὐ διαιροῦμεν, ἀλλὰ τὰ κεφάλαια δείκνυμεν, καὶ ἔστι φανερά. ἀκολούθως δὲ τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ καὶ ὁ ὅρος καὶ ὁ συλλογισμὸς ἰσάζει. ἡ μέν τοι ἑτέρα διάνοια, ἥ ἐστι γνώμη τοῦ νομοθέτου, διαφόρως ὑφ' ἑκατέρου μέρους ἐξετάζεται ἐπ' ἀμφοῖν τοῖν νόμοιν, οἷον διατί τὸν ἀποκήρυκτον εἴργει ὁ νομοθέτης τῶν πατρῴων. ὁ μὲν διώκων ἐρεῖ, ὅτι νομίσας οὐκ ἄξιον εἶναι τὸν ἀπηχθημένον τῷ πατρὶ, τῶν ἐκείνου τινὸς μετέχειν, ὁ δὲ φεύγων, οὐχὶ, ἀλλ' ἵνα καὶ καθ' ἑαυτοὺς πονοῦντες, καὶ παραβαλλόμενοι τοῖς κινδύνοις, κτᾶσθαι ἀναγκάζωνται, καὶ τὴν βλαβείαν δι' ἣν ἀπεκηρύχθησαν καὶ τὴν τρυφὴν ἀπώθωνται, ὃ νῦν ἐγὼ πεποίηκα ἐπιμείνας τῇ νηί. πάλιν δὲ, διατί δίδωσι τῷ

F ἐπιμείναντι

ἐπιμείναντι, τῇ ναυΐ; ἵνα δὴ καρτεροῖεν τοῖς κινδύνοις οἱ ἐμπλέοντες· ἢ, ὅ, τι ἂν εὑρίσκωσιν ἀμφότεροι. πολλάκις δὲ διεμαρτυράμην, ὡς οὐ διαιρῶν λέγω νῦν, ὅσον δὲ πρὸς ἔνδειξιν τῶν κεφαλαίων ταῦτα ἐκτίθεμαι. ἡ δὲ ἀντίθεσις διπλῆ παρ' ἀμφοῖν, οἷον, ἀλλὰ ἀποκήρυκτος εἶ, καὶ καταδρομὴ ἐνταῦθα τοπική. ὁ δὲ, ἀλλ' ἐπέμεινα τῇ νηΐ, καὶ ἔστιν οἷον ἀντιστατικόν τι ἐνταῦθα, καὶ ἔκφρασις τοῦ περὶ τὸν χειμῶνα. ἡ μετάληψις πάλιν διπλῆ· ὁ μὲν γὰρ ἀποκήρυκτος ἐρεῖ, ὅτι οὐ δικαίως ἂν εἰργοίμην τῆς νηός, εἰ καὶ τοιοῦτος εἴην, οὐ γὰρ νῦν καιρὸς ταῦτα κατηγορεῖν· ὁ δὲ, ἐφ' ἑτέροις ἔδει ἀνδρίζεσθαι καὶ μὴ ἐπὶ τούτοις. τὸ πρός τι, πότερον φυλάξασθαι βέλτιον τῶν νόμων, εἰ ἐγχωροίη λέγειν ὅτι ὁ μὲν, παλαιός· ὁ δὲ, νέος. καὶ ὁ μὲν, ὑπὸ σόλωνος τεθείς, ἂν οὕτω τύχῃ· ὁ δὲ, ὑπὸ τοῦδε. καὶ ὁ μὲν, κοινός· ὁ δὲ, ἴδιος. καὶ ὁ μὲν, περὶ τὰ μέγιστα ἔχων· ὁ δὲ περὶ τὰ μικρά. καὶ ὅτι τούτου μὲν λυθέντος, μεγάλα ἡ πόλις βλαβήσεται· θάτερος δ' εἰ λυθείη, βραχέα, ἢ οὐδέν. ἐπὶ τούτοις οὖν καὶ τὸ ἴδιον μᾶλλον ἀντινομίας κεφάλαιον, οἷον πότερον τὸ περιέχον καὶ πότερον τὸ περιεχόμενον, οἷον ποτέρου γενομένου οὐδέτερος ἀναιρεθήσεται τῶν νόμων. κἀνταῦθα μὲν χαλεπῶς φανεῖται ἡ φύσις τοῦ κεφαλαίου, ἐπὶ δὲ τοῦ ζητήματος τοῦδε, σαφέστερον ἔσται, δύο τις κατὰ ταυτὸν ἐβιάσατο κόρας, καὶ ἡ μὲν, γάμον τοῦ βιασαμένου, ἡ δὲ, θάνατον αἱρεῖται. ἡ γὰρ ἀξιοῦσα αὐτὸν τεθνάναι, ἐρεῖ, ὅτι ἀμφοτέραις δώσει δίκην εἰ τεθναίη· εἰ δὲ δὴ γήμῃ τὴν ἑτέραν, θάτερον μέρος ἄκυρον ἔσται τοῦ νόμου. ὁ βίαιος ὅρος, εἰ μηδὲ τοῦ πατρός ἐστιν ἡ ναῦς, ἀλλὰ τοῦ κλύδωνος. ὁ δὲ, ὅτι τοῦ πατρός, ἀλλ' οὐχ ἑτέρου τινός. ἡ θέσις δὲ καὶ τὰ ἑξῆς εἰ ἐμπίπτοι, ἐξετασθήσεται ὡς ἐν ταῖς ἀντιθετικαῖς.

ΠΕΡΙ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ.

Ο συλλογισμὸς διαιρεῖται προβολῇ πράγματος, τῷ ῥη-
τῷ, τῷ συλλογισμῷ, ὅρῳ, γνώμῃ νομοθέτου, πηλι-
κότητι, εἶτα ὅρῳ βιαίῳ, τῷ πρός τι, ἀντιθέσει ἔστιν ὅτε, ἥτις
εἰ ἐμπέσοι, εὑρεθήσεται καὶ μετάληψις, ἢ ἔπεστι πάντως καὶ
ἀντίληψις, εἶτα ποιότητι καὶ γνώμῃ, καὶ ὅλως, πλὴν τῆς ἐ-
ναλλαγῆς τῶν πρώτων κεφαλαίων, ὁ συλλογισμὸς κατὰ τὸν ὅ-
ρον διαιρεῖται· ὑπὸ δὲ τοῦ παραδείγματος ἔσται φανερώτερον, οἷον
ὀνομαστὶ κωμῳδεῖν ὁ νόμος ἐκώλυσεν· αὐτοπροσώπως εἰσά-
γων τις τοὺς κωμῳδουμένους, ὑπάγεται τῷ νόμῳ, ὡς
ὀνομαστὶ κωμῳδῶν. ἡ προβολὴ τοῦ πράγματος, παρὰ τὸν νό-
μον κωμῳδεῖς τοὺς πολίτας. τὸ ῥητὸν, καὶ μὴν οὐκ ὠνόμα-
σα οὐδένα, τοῦτο γάρ ἐστι τὸ κωλυόμενον. ὁ συλλογισμὸς,
εἰ μηδὲν διαφέρει τοῦτο ἐκείνου. ὁ ὅρος, εἰ πλεῖστον διαφέρει. ἡ
γνώμη τοῦ νομοθέτου κοινὴ, τί βουλόμενος ἐκώλυσε τοῦτο ὁ νο
μοθέτης· ὁ μὲν διώκων ἐρεῖ, ὅτι ἀνελεῖν βουλόμενος τὸ ἁπλῶς
καὶ ἀνευθύνως διαβάλλειν ὁντιναοῦν τῶν πολιτῶν, ἐφ᾽ ὅ-
τῳ ἂν οὗτοι ἐθέλωσιν ἐγκλήματι· ὁ δ᾽ αὖ φεύγων οὐ διὰ τοῦ-
το ἐρεῖ, ἀλλ᾽ ἐπιστρέφεσθαι μὲν αὐτοὺς διὰ τῆς κωμῳδίας
ἐβούλετο, οὐκοῦν ἀνεῖλε παντάπασι τὴν κωμῳδίαν. ὑπο-
μνήματα δὲ τοῖς μετὰ ταῦτα γενησομένοις, ἢ τοῖς τότε οὖσιν
ἀνθρώποις λοιδορίαν ἔχοντα τῶν πολιτῶν τινος, οὐκ ἐβού-
λετο εἶναι· μὴ ὄντων δὲ τῶν ὀνομάτων, ἡ μὲν ἐπιστροφὴ γί-
νεται διὰ τῶν προσώπων, ἡ δὲ εἰς τὸν μεταταῦτα χρόνον
μνήμη περιήρηται, καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δια-
βολή. ἡ πηλικότης, ὡς ἐν τῷ ὅρῳ, ὅτι μέγα τὸ γινόμε-
νον. ὁ βίαιος ὅρος, εἰ καὶ ὀνομαστὶ κωμῳδεῖν τοῦτό ἐστι.

τὸ πρός τι καὶ τὰ ἑξῆς πάντα, καθάπερ καὶ ἐν τῷ ὅρῳ ζητεῖται θήσεται. πλείονα δὲ εἴδη ἐστὶ συλλογισμῶν, ἃ δὴ πάντα ὁμοίως διαιρήσεις. ὅμως μέντοι ἐκκείσθω αὐτῶν παραδείγματα, γίνονται γὰρ ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἴσου, ὡς ὁ προειρημένος· ἢ ἀπὸ τοῦ μείζονος, οἷον ἐξῆν ἀποκτιννύναι τοὺς κατιόντας φυγάδας, μαστίξας τινὰ κατιόντα τις, φεύγει παρανόμου τιμωρίας, ὁ γὰρ τὸ μεῖζόν φησι δεδωκέναι καὶ τὸ ἔλαττον ἔδωκεν· ἢ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, οἷον τῷ ἀριστεῖ γέρας εἶναι, λιπόντα τινὰ τὴν τάξιν ἀπέκτεινεν ὁ στρατηγὸς, καὶ φεύγει φόνου, οὐ γὰρ ἁπλῶς τῷ ἀντεγκλήματι, ἀλλὰ μετὰ τῶν προειρημένων χρήσεται. ἢ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος κατὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ ἀποβαῖνον, οἷον ἔξεστι σίζειν τοὺς μοιχοὺς, σίζων τις ἀπέκτεινε, καὶ φόνου φεύγει, ὁ γὰρ τὸ πρότερόν φησι δεδωκέναι, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ ἀποβαῖνον ἔδωκε.

ΠΕΡΙ ΑΜΦΙΒΟΛΙΑΣ.

Ἡ ἀμφιβολία διαιρεῖται προβολῇ ῥητοῦ, ἑτέρᾳ τοῦ αὐτοῦ ῥητοῦ προβολῇ κατὰ τὸ ἀμφίβολον, διανοίᾳ τοῦ νομοθέτου, τῷ περιέχοντι καὶ τῷ περιεχομένῳ, ἀντιθέσει, μεταλήψει, θέσει, ποιότητι, καὶ γνώμῃ. εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅτι εἰ μὲν περὶ αὐτοτελὲς ζήτημα ἡ ἀμφιβολία εἴη, γλίσχρον αὐτὸ ἀνάγκη εἶναι, καὶ κατὰ τὴν διαίρεσιν ὡσαύτως ὑπόψυχρον· μέρος δὲ εἰ γένοιτο ζητήματος, χρήσιμον τὸ περὶ τὴν διαίρεσιν αὐτῇ γίνεται, ἐν δὲ τοῖς ἀπὸ χρησμολογίων πλαττομένοις ζητήμασι πᾶσιν τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν εὑρίσκεται. πρὸς οὖν ἐπίσκεψιν τῶν κεφαλαίων ἔσω ζήτημα τόδε, ἑταίρα χρυσία εἰ φοροίη, δημοσία ἔσω, περιφώραται φοροῦσά τις ἑταίρα χρυσία, καὶ δημοσίαν

τίς φησιν αὐτὴν εἶναι· ἡ δὲ, οὐκ αὐτὴν δημοσίαν εἶναί φησι, τὰ χρυσία δὲ δημόσια. γέγονε γὰρ παρὰ τὸν τόνον ἡ ἀμφιβολία ἡ προβολὴ τοῦ ῥητοῦ, δημοσίαν σε εἶναι κελεύει ὁ νόμος. ἡ ἑτέρα προβολὴ κατὰ τὸ ἀμφίβολον, οὐκ ἐμὲ, ἀλλὰ τὰ χρυσία. ἡ γνώμη τοῦ νομοθέτου ὑπὸ ἀμφοῖν πρὸς τὸ λυσιτελοῦν ἐξετάζεται, οἷον τιμωρίας ἄξιον τοῦτο ὑπέλαβεν ὁ νομοθέτης· καὶ ὁ μὲν, ἐρεῖ, ὅτι τῆς μεγίστης, ἡ δὲ, ὅτι τιμωρίας μὲν, ἀλλὰ μετρίας ὥσπερ καὶ κατὰ λόγον τῶν ἄλλων ἀδικημάτων τὰς τιμωρίας ἔταξε. τὸ περιέχον ἢ περιεχόμενον, ὅτι τῆς μὲν ἑταίρας δημοσίας γενομένης καὶ τὰ χρυσία ἔσται δημόσια· τῶν δὲ χρυσίων μόνον γενομένων δημοσίων, ἡ ἑταίρα ἀφεῖται. ἡ ἀντίθεσις ἀντεγκληματικὴ εὐθὺς ἕπεται, κατὰ ἑταίρας λόγον περαίνοντος τοπικῶς τοῦ κατηγόρου, ἢ πάλιν ἕπεται ἡ μετάληψις, οἷον εἰ καὶ ἑταίρα, ἀλλ' ἰδίαν ἔχουσά γε τῆς προαιρέσεως ταύτης ἐπιτιμίαν, μὴ ὁμοίαν εἶναι ταῖς ἐλευθέραις, μηδὲ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι, καὶ ἅμα ἐλεεινολογήσεται, δηλαδὴ πενίαν προβαλλόμενος, ἤ τι τοιοῦτον, ὃ λέγων ὑπὲρ αὐτῆς. ἡ ποιότης δὲ καὶ ἡ γνώμη ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. συμβέβηκε δὲ ἐν τούτῳ τῷ ζητήματι καὶ πλειονά γε τὴν ἐξέτασιν τῆς γνώμης εἶναι, εἰ καταφρονήσασα ἢ ἄλλως ἀγνοήσασα τὸν νόμον, ἐφόρεσε τὰ χρυσία

ΤΕΛΟΣ.

1535161

SA
TVM NON
ALIT DVOS ERYTHA
CO
S